VILNIAUS UNIVERSITETAS

FILOLOGIJOS FAKULTETAS

Aistė Brusokaitė

Šiaurės Europos kalbų ir kultūrų programa

Populāro latviešu personvārdu variantu uzbūve un lietošanas tieksmes latviešu jauniešu valodā

Magistro darbas

Darbo vadovė **prof. dr. Daiva Sinkevičiūtė**

Ginti leidžiama.....

2021 m. gegužės

Vilnius, 2021

Aiste Brusokaite, *Populāro latviešu personvārdu variantu uzbūve un lietošanas tieksmes latviešu jauniešu valodā*, maģistra darbs, vadītāja prof. dr. Daiva Sinkevičiūte, Viļņas Universitāte, Filoloģijas fakultāte, 2021, 56 p.

Atslēgvārdi: personvārds, vārds, deminutīvs, atvasinājums, celma deformācija, strupinājums, personvārdu aizvietošana, sarunvaloda

Anotācija

Šajā darbā tiek pētīti populārāko 20. gs. pēdējās dekādes latviešu personvārdu varianti, to uzbūve un lietošanas tieksmes. Darba metode – anketēšana. Darba mērķis ir izpētīt, ar kādiem vārdiem un vārdu variantiem tiek aizvietoti oficiālie vārdi latviešu valodā un noskaidrot, kādās situācijās tie tiek lietoti. Galvenās personvārdu variantu grupas šajā darbā ir deformētu un nedeformētu personvārdu atvasinājumi ar vienu vai vairākiem deminutīvajiem piedēkļiem, personvārdi ar galotņu vairācijām, strupinājumi, reduplikatīvie strupinājumi, citi personvārdi un personvārdu svešvalodu varianti ar kuriem tiek aizvietoti personvārdi. Šo personvārdu pētījums atklāja, ka visbiežāk latviešu sarunvalodā tiek lietoti deminutīvi, mazāk populāri ir strupinājumi. Arī tika ievērotas tādas sarunvalodas tendences kā personvārdu celma deformācija, salīdzinajumā ar literāro valodu, lielāka deminutīvisko piedēkļu variācija, personvārdu variantu veidošana ar galotnēm, kuras neatbilst personvārda dzimtei.

Saturs

1 Ievads 2
2 Teorija 4
2.1 Jauno vārdu variantu pārveidošanas veidi 5
2.2 Vārda strupināšana 6
2.3 Vārda celma papalšināšana ar piedēkļiem 7
2.4 Piedēkļi sarunvalodā 9
2.5 Reduplikācijas 10
2.6 Latviešu personvārdu variantu pētījumi 10
2.7 Anketēšanas metodika 11
3 Personvārdu variantu analīze 14
3.1 Deformēti un nedeformēti personvārdu atvasinājumi 14

3.1.1 Atvasinājumi no nestrupinātas vārda formas 14
3.1.2 Atvasinājumi no deminutīvām vārda formām 21
3.1.3 Atvasinājumi ar deformētiem celmiem 22
3.1.4 Vārda celma maiņa 24
3.1.5 Personvārdu galotņu variācijas 26
3.2 Vārdu strupinājumi 27
3.2.1 Nedeformēti un ar piedēkļiem neatvasināti strupinājumi 28
3.2.2 Nedeformēti un ar piedēkļiem atvasināti strupinājumi 29
3.2.3 Deformēti un ar piedēkļiem neatvasināti strupinājumi 35
3.2.4 Deformēti un ar piedēkļiem atvasināti strupinājumi 39
3.2.5 Reduplikācija 44
3.3 Personvārda aizvietošana 45
3.3.1 Aizvietošana ar citas valodas tā paša vārda variantu 45
3.3.2 Aizvietošana ar citu vārdu 46
3.4 Vārdu lietošanas tieksmes 47
3.4.1 Deminutīvisko atvasinājumu lietošana 47
3.4.2 Strupinājumu lietošana 49
3.4.3 Personvārda aizvietošana ar citu personvārdu 50
Secinājums 52
4 Avoti un literatūra 53
4.1 Avoti 53
4.2 Literatūra 53
5 Summary 55
6 Santrauka 56

1 Ievads

Darba aktualitāte. Darbā tiek pētīti populāro latviešu personvārdu varianti, to uzbūve un lietošanas tieksmes. Personvārdi no apelatīviem atšķirās ar dažiem aspektiem. Savas saucāmas-

intīmas funkcijas dēļ, neoficiālo personvārdu ekspresīvitāte ir daudz lielāka, tādēļ personvārdu variācijas un lietošanas variācijas ir plašākas nekā apelatīvu (Sinkevičiūte, 2006, 21) Tomēr šī lietošanas dažādība nav plašāk pētīta: nav noskaidrots, kādas vārdu formas un variācijas tiek izmantotas sarunvalodā, ka tiek pārveidoti oficiālie vārdi, kādas variācijas ir tiem raksturīgas, ka arī kādās situācijas tie tiek lietoti. Latviešu antroponimikā deminutīviem un to veidošanai tika veltīta maz uzmanība. Plašākais un izsmeļošākais pētījums par latviešu deminutīviem tika veikts 1959. gadā. Tas bija Veltas Rūķes-Draviņas monografija. Latviešu antroponimikā netika veikts nekāds plašāks pētījums par strupinājumiem, nekad netika pētīts, kā tie tiek izveidoti. Tā pat netika pētīta arī personvārdu aizvietošana ar citiem personvārdiem.Visi šie fakti rāda, ka jaunuma ziņā šīs pētījums ir pavisām aktuāls.

Darba objekts. Šī darba objekts ir populārie latviešu 20 gs. pēdējās dekādes personvārdi, to varianti un lietošanas situācijas, kurus respondenti sniedza anketās. Kopā tika savāktas 5626 vārdu formas. Visi šie varianti pastāv neoficiālā, ikdienišķā lietošanā un tiek lietoti oficiālo personvārdu vietā. Tie ir vārdu strupinājumi, atvasinājumi ar deminutīvajiem piedēkļiem, personvārdi ar mainītām galotnēm, ar citu personvārdu vai citas valodas personvārdu variantu aizvietoti persovārdi. Visas šīs formas tika ņemtas no 100 respondentu anketām.

Daži darbā lietojami termini:

Atvasinājums – vārds, kas tika veidots no cita vārda, paplašināta ar izskaņu

Deformācija – personvārda celmā notikušas struktūriskās maiņas, kuras ne vienmēr atbilst fonētiskajām mijām

Personvārds – īpašvārds, ar ko apzīmē kādu personu

Strupinājums – personvārds, kuram ir strupināts pamatvārda celms

Vārda variants – cita tā paša personvārda forma vai tās pašas izcelsmes personvārda forma, kas tiek lieota citās valodās

Vārds – nemantojams oficiālais personvārds

Šī dārba **mērķis** – izpētīt, ar kādiem vārdiem un vārdu variantiem tiek aizvietoti oficiālie vārdi latviešu valodā un noskaidrot, kādās situācijās tie tiek lietoti. Lai sasniegtu šo mērķi, tika izcelti šādi **uzdevumi**:

1. apskatīt onomastikas literatūru par vārdu lietošanas tieksmēm latviešu sarunvalodā un iepazīstināt ar vārdu variantiem, kas tiek lietoti;
2. savākt datus, vadoties pēc anketēšanas metodes;
3. izšķirt neoficiālas latviešu valodas vārdu formas un noskaidrot to dažādību un variāciju;
4. noskaidrot visvairāk izplatīto neoficiālo vārdu formu īpašības, salīdzināt tās ar literārās latviešu valodas normām;
5. izšķirt situācijas, kurās tiek lietotas populārākās neoficiālo personvārdu formas.

Darba metode. Šī darba metode – anketēšana, jo tieši anketēšanas veidā tika savākti visi pētījumā izmantotie dati. Ņemot vērā darba metodi, tika domāts, kā vieglāk sasniegt lielāku auditoriju. Lai sasniegtu šo mērķi vislabāk derēja sociālie tīkli, kuru lietotāji lielākoties ir jauni cilvēki. Tā tika nonākts pie domas, ka pētījumam jāizvēlas aktīvāko sociālo tīklu lietotāju paaudzes vispopulārākie vārdi. Anketa tika izveidota no 3 jautājumu grupām. Pirmajā daļā tika noskaidroti visi galvenie intervējamo dati: vecums, dzimums, dzimtā vieta, dzīves vieta. Otrajā sniegti visi 40 vārdi alfabēta secībā ar lūgumu ierakstīt visas ikdienā lietojamās to vārdu formas. Trešajā daļā tika jautāts par personvārdu variantu lietošanas situāciju. Šajā pētījumā tika izpētītas atbildes no 100 anketām.

Darba empīrija. Darba empīrija ir visi izvēlēto vārdu varianti. Visi šie varianti tika ņemti no respondentu anketām. Dati no anketām tika sagrupēti šādās grupās: personvārdu atvasinājumi ar vienu vai vairākiem deminutīvajiem piedēkļiem, deformēti personvārdu atvasinājumi ar vienu vai vairākiem deminutīvajiem piedēkļiem, strupinājumi, kas sīkāk tika sagrupēti nedeformētos un ar piedēkļiem neatvasinātos strupinājumos, nedeformētos un ar piedēkļiem neatvasinātos strupinājumos, nedeformētos un ar piedēkļiem atvasinātos strupinājumos un deformētos un ar piedēkļiem atvasinātos strupinājumos, kā arī reduplikatīvie strupinājumi, citi personvārdi un personvārdu svešvalodu varianti, ar kuriem tiek aizvietoti personvārdi. Jāpiebilst, ka anketās tika pierakstītas arī daudzas iesaukas, tomēr tās netika pētītas, jo neietilpst pētāmā objekta spektrā. Atbildes uz jautājumiem par personvārdu lietošanu tika sagrupētas pēc atbildē norādītiem motīviem, kā arī tika komentētas.

2 Teorija

Vārds ir personvārds, ar kuru tiek apzīmēta kāda persona. Rietumu kultūrā ierasts, ka bērnam vārdu iedod vecāki. Vārda izvēle tiek balstīta dažādos kritērijos: labskanīgums, nozīme, vecāku tautība, reliģiskie uzskati, laikmeta mode, oriģinalitāte, vai otrādi – trādīcijas. Personvārds, atšķirībā no apelatīviem, ir dziļi saistīts ar kultūru un cilvēku savstarpējām attiecībām, un ir svarīga cilvēka identitātes daļa. Antroponīmi var būt oficiālie: vārds, uzvārds, dažreiz patronīms, bet pie neoficiālajiem tiek piešķirti hipokorismi, iesaukas, strupinājumi u. tml. Kāpēc pastāv ne tikai oficiālie vārdi? Personvārdiem piemīt praktiskā un arī sociokultūrālā funkcija, tādēļ blakus oficiālajiem vārdiem tika lietoti daudzi to pārveidojumi (Ainiala, Saarelma, Sjöblom, 2012, 141-142). Lielākā daļa tādu neoficiālu personvārdu formu tiek lietotas tieši sarunvalodā. Sarunvaloda ir viens no valodas paveidiem, ko lieto ikdienas mutvārdu saziņā (VPSV, 2007, 342). To var izšķirt uz diviem paveidiem: literāro sarunvalodu un vienkāšrunu jeb slengu. Literārajai sarunvalodai raksturīgi sufiksi ar subjektīvu vertējumu un arī vārdi ar mīlinājuma, pamazinājuma vai nievājuma nozīmi. Vienkāršrunā tiek lietotas arī neliterārās valodas morfoloģiskās formas (Rozenbergs, 1995, 95–98). Visas šīs pazīmes tiek izpaustas arī neformālos personvārdu pārveidojumos, to var saskatīt arī šīs pašas Rozenberga grāmatas nodaļās par sarunvalodā sniegtajiem sarunvalodas piemēriem, kur tika pieminēti personvārdu *Jānis* un *Mārtiņš* neoficiālie varianti *Jancis* un *Mārčs* (Rozenbergs, 1995, 98–99). Par sarunvalodas un slengisma pazīmi tāpat uzsvērti personvārdiem raksturīgi strupinājumi (VPSV, 207, 377).

2.1 Jauno vārdu variantu pārveidošanas veidi

Personvārdi, atšķirībā no apelatīviem, ir īpaši bagāti ar dažādiem pārveidošanu veidiem un saviem neoficiālajiem variantiem. Tas cieši saistīts ar jau agrāk minēto sociālo funkciju un personvārda izpausmes iespējām sarunvalodā. Viens no visbiežākajiem vārdu (gan personvārdu, gan apelatīvu) pārveidojumiem ir sufiksācija, respektīvi, deminutīvu veidošana. Latviešu valodniecības tradīcijā jēdziens *deminutīvs* apzīmē atvasinājumu, kas apzīmē kaut ko mazu, atspoguļo runātāja pozitīvu vai negatīvu emocionālo attieksmi (Urbanoviča, 2014, 146). No morfopragmatiskā viedokļa, Savickiene apgalvo, ka deminutīviskie vārdi lietuviešu valodā visbiežāk tiek izmanoti, runājot ar vai par bērniem un ar īpaši mīļiem cilvēkiem (Savickienė, 2005, 99). Līdzīgas tendences pastāv arī latviešu valodā (Maciene, Kvašīte, 2006, 257). Atšķirībā no apelatīviem, personvārdiem daudz raksturīgāki. Diezgan populārs vārdu parveidošanas veids ir

strupinājumi (ang. *clipp-word*) – vārdi, kas darināti, atmetot daļu no motīvētājvārda, piemēram, *Rū* – no personvārda *Rūdis*, *Pī* – no *Pīkols*. Strupinājumi sevišķi raksturīgi sarunvalodai personvārdu (īpaši iesauku) un slengismu darināšanā (VPSV, 207, 377). Daudz retāks pārveidošanas veids ir reduplikācija – vārda daļas vai daļējs vai pilnīgs atkārtojums (VPSV, 2007, 322). Vēl viens personvārda vairantu veidošanas veids ir celma deformācija. Bieži vien, tā ir saistīta ar personvārdu strupinājumu veidošanu, tāpēc plašāk tiks apskatīta kopā ar teorētiskajiem avotiem par strupināšanu.

2.2 Vārda strupināšana

Strupināšana – abriavēšanas paveids, kuru izmanto no vārda atmetot tā sākumu (aferēze), vidusdaļu (sinkope) vai beigas (apkope) un tā radot jaunas leksēmas (LVG, 2013, 259.) Vācu pētniece Elka Ronneberger-Sibold (2015) vārdu īsināšanu arī uzskata par jaunu apelatīvu darināšanas veidu (Ronneberger-Sibold, 2015, 490.). Apelatīvu strupināšana kā vārdu darināšanas process, kaut bija zināms arī agrāk, īpaši spoži parādījās pēdējā gadsimta laikā un ir raksturīgs žargonam, sarunvalodai, it īpaši jauniešu starpā un profesionālajā leksikā. (Steinhauer, 2015, 352.–361.). Personvārdi tiek strupināti tāpat kā apelatīvi, taču antroponīmu strupinājumiem ir tikai tiem raksturīgas struktūriskās attīstības likumsakarības. Tomēr jāņem vērā, ka personvārdiem, pretēji apelatīviem, ir ļoti stipra sociālā un emocionālā nozīme un personvārdu strupinajumi nerada jaunu vārdu, bet to formu. Visas jaunas saīsināta personvārda formas jeb hipokoristikas, tāpat atvasinātas ar deminutīvajiem vai pejoratīvajiem piedēkļiem, piešķir vārdam zināmu emocionālu nokrāsu un ekspresiju (Sinkevičiūtė, 2006, 23.–26.). Strupinājumus lielākoties izmanto, veidojot hipokoristikas, iesaukas, nikus, kā arī slengismus un okazionālismus. Latvijas Valodniecības pamatterminu skaidrojošajā vārdnīcā *hipokritiskais vārds* tiek definēts kā „personvārda (parasti priekšvārda) saīsināta vai pārveidota forma“ (VPSV 2007, 144.). Hipokoristikas jēdziens ir diezgan problemātisks baltu onomastikas tradīcijā. Lietuvas valodnieki savos darbos priekšrocību dod terminam *trumpinys* (lat. *strupinājums*) vai *hipokoristikas* (Sinkevičiūtė, 2006, 26.-27.). Vārdu strupinājumiem un hipokoristikiem dažreiz piemīt arī celma maiņa un deformācijas, par deformētiem hipokoristiskajiem celmiem tiek uzskaitīti tie celmi, ar kuru strupinājumiem ir notikušas struktūriskas maiņas (Sinkevičiūtė, 2006, 158.). Šīs personvārdu deformācijas pretēji apelatīvu celmiem ne vienmēr atbilst literārajai valodai raksturīgām fonetiskajām mijām

(Sinkevičiūte, 2006, 29). Tomēr jāņem vērā, ka deformācija latviešu antroponimikā nav tikusi pētīta plašāk, tāpēc, veicot šo darbu, problēmu radīja teorētiskā meteriāla trūkums.

2.3 Vārda celma paplašināšana ar piedēkļiem

Deminutīvu lietošana ir izplatīta parādība latviešu valodā. Deminutīvi tiek lietoti gan daiļliteratūrā, gan sarunvalodā, gan arī citos sociolingvistiskos kontekstos, un to atvasināšanai tiek izmantoti piedēkļi. Latviešu valodas gramatikā (2013) tiek aprakstīti šādi personvārdu atvasināšanai raksturīgi piedēkļi: **-uk-**, **-el-**, **-ēn-**, **-iņ-**, **-īt-**, **-ul-**. Piedēklis **-uk-** (formants –uks) LVG tiek uzskatīts par mazaktīvo un senu deminutīvpiedēkli. Mūsdienu latviešu valodā šis derivatīvais tips lielākoties izmantots sarunvalodā un to lietojumu ierobežo sociālais aspekts – parasti to izmanto draugu vai tuvinieku lokā. Šim piedēklim ir raksturīga vīriešu dzimtes galotne -s, taču ar to tiek atvasināti gan vīriešu, gan sieviešu dzimtes vārdi. (LVG, 2013, 221.–222.). Piedēklim **-el-** (formants -elis, ele) ir dažādas funkcijas. Viena no tām ir personvārdu hopokoristiku veidošana. Atvasinājumiem ar šo piedēkli var būt gan mazinājuma, mīļuma, gan nepatikas, niecinājuma nokrāsas un parasti tos attiecina uz tuvākajiem cilvēkiem. Mūsdienās šādi derivāti lielākoties sastopami sarunvalodā un izloksnēs (LVG, 2013, 225.). Ar piedēkli **-ēn-** (formants –ēns) var tik darināti deminutīvi, kam ir ne tikai mazinājuma, bet arī sadzīviskuma, nevērības un savējības nokrāsa. LVG tiek uzsvērts, ka parasti šadi atvasinājumi attiecina uz vīrieša dzimuma jaunekļiem, tomēr var attiecināt arī uz abu dzimtu personvārdiem (LVG, 2013, 226.–227.). Piedēklis **-iņ-** (formanti -iņš, -iņa) tiek raksturots kā tipiskais deminutīvu piedēklis, kas arī tiek izmantots personvārdu deminutīvu veidošanā. Šī piedekļa atvasinājumiem piemīt īpaši plašs emocionāli ekspresīvu papildnozīmju spektrs, jo tas pats derivatīvs var izteikt gan ļoti pozitīvu attieksmi, gan nicinošu vertējumu. Retos gadījumos šis piedēklis arī tiek izmantots atvasinot jaunus vārdus no jau esošajiem deminutīviem, tomēr šis atvasinājumu tips nav produktīvs un lielākoties tiek izmantots sarunvalodā, izsakot pastiprinātu mīļuma nokrāsu, piem., *Ilžukiņš* (LVG, 2013, 227.–229.). Piedēklis **-īt-** (formanti -ītis, -īte) funkcionē līdzīgi kā -iņ-, lai izpaustu attieksmi, izteiktu pamazinājumu vai vertējumu. Motivācijai tiek izmantoti otrās un piektās deklinācijas vārdi. Atvsainājumiem piemīt emotīva marķēšana: tie var izteikt maigumu, mīļumu vai arī implicēt pamazināšanas nozīmi. Ar šo piedēkli mēdz darināt neregulārus deminutīvus no piektās deklinācijas personvārdiem. Personvārdiem, kuriem ir raksturīgas paralēlformas ceturtajā un

piektajā deklinācijā, piem., *Kristīna*/*Kristīne*, deminutīvi tiek veidoti ar piedēkli -īt. Līdzīgi kā piedēklis -iņ-, piedēkļa -īt- motivācijai dažreiz tiek izmantoti citi ar deminutīvpiedēkli atvasināti personvārdi, piemēram, *Annelīte, Andrulītis* (LVG, 2013, 232.–233.). Viena no piedēkļa **-ul-** (formanti -ulis, -ule) senājām nozīmēm ir deminutīva un kaut mūsdienu laviešu valodas varddarinašanas sistēmā tas tiek uzskatīts par mazproduktīvu derivatīvu līdzekli, sarunvalodā šis piedēklis lietots hipokoristikās, piem., *Annulis, Edžulis* (LVG, 2013, 241.–242.). Deminutīviskā piedēkļa *-ut-* lietošanas tendences tika apskatītas Sinkevičiūtes rakstā (Sinkevičiūte, 2020, 240).

Visproduktīvāk par deminutīvpiedēkļu lietošanas regularitāti mūsdienu latviešu valodā ir rakstījusi Inta Urbanoviča (Urbanoviča, 2013). Jāņem vērā, ka daļa latviešu valodas deminutīvu pētījumi veikti diezgan sen, respektīvi, pagājušajā gadsimtā, piemēram, deminutīvus un to atvasināšanu latviešu valodā apraksta Jānis Endzelīns savā darbā *Latviešu valodas skaņas un formas* (Endzelīns 1938). Plašāko latviešu valodas deminutīvu pētījumu veica valodniece Velta Rūķe-Draviņa, kura to pētīšanai veltīja savu doktora disertāciju *Diminutive im Lettischen* (Rūķe-Draviņa 1959). Šajā monogrāfijā valodniece pievērš uzmanību arī priekšvārdu deminutīviem. Savā darbā Rūķe-Draviņa aplūko šādas deminutīvas izskaņas: *-iņš, -iņa, -tiņš, -tiņa, -stiņš, -stiņa, -niņš, -niņa, -sniņš, -sniņa, -īns, -īna, -tīns, -tīna, -snīns, -snīna, -ins, -ina, -inis, -ine, -iens, -eņš, -eņa, -teņš, -teņa, -sneņš, -sneņa, -enis, -ene, -tene, -ēns, -ēna, -tēns, -tēna, -snēns, -snēna, -āns, -ana, -ītis, -īte, -ete, -tītis, -tīte, -nītis, -utis, -ute, -uta, -atis, -āte, -ata, -elis, -ele, -telis, -tele, -ēlis, -ēle, -ulis, -ule, -uļa, -ala, -aļa, -uks, -uka, -ucis, -udzis, -āks, -āka, -aks, -ēks, -ika, -īca, -iķis, -uška, -uškis, -auska, -auskis, -ka, -nieks, -nīca, -iņks, -eņks, -iņka, -eņka, -uža, -aža, -eža, -ežis, -ešs, -ēšs, -īšs, -iešs*. Protams, ne visi piedēkļi no augstāk minētajiem tiek aktīvi izmantoti veidojot tieši personvārdu deminutīvus. Produktīvākās latviešu valodas deminutīvās izskaņas aplūko arī Brigita Ceplīte un Laimdots Ceplītis *Latviešu valodas praktiskajā gramatikā* (Ceplīte, Ceplītis 1997). Sarunvalodā lietotie deminutīvpiedekļi atšķiras no tiem, kurus apraksta augstāk minētie valodnieki – bez literārājā valodā pastāvošiem deminutīviskajiem piedēkļiem pastāv arī tādi, kas paliek ārpus latviešu literārās valodas normām. Daļa no šī slāņa izskaņām ir aizgūtie valodas elementi, piemēram, -ito, -eks, -eta.

Pati deminutīvisko personvārdu lietošana, šķiet, Latvijā netika plašāk pētīta. Lietuviešu pētnieces Jurģitas Macienes raksts *Lietuvių asmenvardžių deminutyvų vartojimas* (Macienė, 2001) un kopā ar Regīnu Kvašīti veikts salīdzināmo lietuviešu un latviešu deminutīvu lietošanas pētījums *Lietuviešu un latviešu valodas deminutīvi runas situācijās* (Macienė, Kvašytė, 2006) ir vistuvākie

pētījumi sociolingvistiskajam personvārdu deminutīvu lietošanas aspektam. Kaut Macienes un Kvašītes rakstā tika aplūkotas visas, ne vien personvārdu, deminutīvu lietošanas situācijas, daļa no šīm situācijām attiecas arī uz personvārdiem (to apstirpina arī agrāk minētais Macienes raksts). Šajā pētījumā tika norādītas tādas gan latviešu, gan lietuviešu valodām raksturīgas deminutīvisku personvārdu lietošanas situācijas:

1) Deminutīva lietošana neatklāj runātāja personīgu attieksmi pret citu personu, tikai akcentē tās īpašības: mazumu, jaunumu. Piemēram, runājot par bērnu. Dažreiz deminutīvi tiek lietoti situācijās, kad gadās daži vārda brāļi vai vārda māsas, lai būtu vieglāk atšķirt. Kā ievēro autores, jaunuma, mazuma īpašību latvieši parasti apzīmē ar piedēkli -ēn-;

2) Deminutīva lietošana atklāj pozitīvu runātāja attieksmi pret citu personu. Piemēram, runājot vai stāstot par mīļu, tuvu cilvēku, uzslāvēšanas, mierināšanas, žēlošanas, iedrošināšanas situācijās, vēloties iepatikties vai mīkstināt toni pavēlot, pamācot, steidzinot;

3) Deminutīva lietošana atklāj negatīvo runātāja attieksmi pret citu personu (resp. pejoratīvi). Piemēram, runājot par fizisko cilvēka vājumu, niecīgumu, smejoties par cilvēka jaunumu, mazumu, arī kad persona ir nepatīkama un pretīga, arī izsmiešanas situācijās, gribot otru pazemināt, nonievāt.

2.4 Piedēkļi sarunvalodā

Piedēkļu variācija sarunvalodā ir daudz plašāka nekā literārajā valodā. Dažreiz, šī variācija skar litarārās valodas piedekļus, piemēram, sarunvalodā tiek lietots izskaņas *–ītis* variants *–īts*. Personvārdu variantiem, kas tiek lietoti sarunvalodā, arī ir tendence ne vienmēr ievērot literārās valodas fonētiskās maiņas, piem., vārda *Līga* atvasinājumos atspoguļojās vēsturiskā līdzskaņu mija, kad sākotnējās saknes beigu līdzskaņu vietā atvasinājumos rodas kvalitatīvi cits līdzskanis (LVG, 2013, 91), šajā gadījumā *g'>dz*: *Līdzīte,* bet blakus tiek lietoti arī *Līgīte* vai *Līgiņa Līdziņa* vietā. Dažos atvasinājumos izpaužas arī izlokšņu pazīmes, piemēram, tamnieku izloksnei raksturīgā deminutīvā izskaņa *–iš*, kura atbilst literārās valodas *-iņš*: *Veltiš* no *Velta, Emīliš* no *Emīls, Kārliš* no *Kārlis* (Rudzīte, 1964, 192). Piedēkļu *–īn*, kura vienīgais atvasinājums ir *Samantīna* arī var būt interpretējams kā vidus izloksnēm raksturīgs piedēkļa –iņ– variants (Rudzīte, 1964, 105) vai arī personvārdiem raksturīgs piedēklis, kā piemēram *Katrīna, Elīna* u.tml. Atsevišķi jāpiemin arī no ārzemju valodām aizņemtus un sarunvalodai raksturīgus piedēkļus, piemēram, slāvu izcelsmes piedēkļus *-iks, -čiks, -ka, -ačka*, kas tiek bieži izmantoti latviešu

sarunvalodā un žargonā (Balode, 2016, 75.). Bieži vien, piedēkļiem, kas tiek lietoti sarunvalodā, Diezgan produktīvs ir spāņu deminutīvais piedēklis *–ito* / *-ita*, piem., *Oskarito* no *Oskars*, *Laurita* no *Laura*, tomēr ar itāļu valodas deminutīvu *–ino* pierakstīt tikai vien variants *Edgarino* no *Edgars*, kā arī ar *–ello* – *Dāvčello* no *Dāvis*. Vārdu atvasinājumos tiek izmantoti arī citi sarunvalodas piedēkļi, kas nav raksturīgi literārajai valodai, piem., -uru un tā atvasinājums *Līguru* no *Līga* un -io un tā atvasinājums *Emīlio* no *Emīls*. Vēl viena sarunvalodas īpašību izpausme – brīvāka piedēkļu lietošana, piem., piedēklis *-um-*, ar kuru literārajā valodā tiek atvasināti tikai apelatīvi un kura motivācijai lielākoties tiek izmantoti īpašības vārdi, funkcionē arī kā personvārda deminutīvpiedēklis: *Katrīnums* no *Katrīna*, piedēklis *-ene*, kas literārajā valodā ir produktīvs augu nosaukumu derivatīvais līdzeklis, sarunvalodā var izpildīt deminutīva funkcijas: *Lienene* no *Liene, Veltens* no *Velta, Zanene* no *Zane.*

2.5 Reduplikācijas

Reduplikācija – vārda daļas pilnīgs vai daļejs atkārtojums (LVPS, 2007, 322). Latviešu valodas tezaurā reduplikācija vēl tiek raksturota kā stilistiskais izteiksmes līdzekls — vārda, vārda saknes vai celma atkārtojums[1]. Latviešu literārajā valodā reduplikācijai ir arī papildu loma gramatisko nozīmju izteikšanā (LVG, 2013. 304.). Reduplikāciju latviešu valodā var uzskatīta gan par morfoloģisku, gan par sintaktisku vai arī stilistisku parādību, tomēr morfoloģiskais un stilistiskais aspekts parasti ir cieši saistīti (Frīdenberga, 2020, 19). Reduplikācija, kas aptver fonoloģisko un prozodisko līmeni tiek saukta par „daļēju reduplikāciju" (ang. *partial reduplication*) (Schweiger, 2015, 469.). Diemžēl reduplikācija kā hipokoristiku un strupinājumu radīšanas veids latviešu valodā nav tikusi plašāk petīta.

2.6 Latviešu personvārdu variantu pētījumi

Par latviešu personvārdu deminutīviskajām formām rakstīja Rūķe-Draviņa savā agrāk minētajā monografijā, kur tiek izšķiriti divi galvenie personvārdu deminutīvu veidi: vārdi ar deminutīvajiem piedēkļiem, piemēram *Pēterītis* no *Pētera*, un mīļinājuma vārdi bez piedēkļiem,

[1] https://tezaurs.lv/reduplik%C4%81cija

piemēram, *Pēcis* no *Pētera*, respektīvi, hipokoristikas, kas arī var būt pagarinātas ar deminutīvajiem piedēkļiem. Šajā rakstā arī tiek pievērsta uzmanība, ka personvārdu lietošana ne vienmēr atbilst ierastai literārās valodas gramatiskai deminatīvpiedēkļu regularitātei. Daļu apgalvojumu Rūķe-Draviņa balsta uz piemēriem no daiļliteratūras, piem., *Annīte* blakus *Anniņai* kā vārda *Anna* varianti (J. Jaunsudrabiņš *Augšzemnieki*). Latviešu valodā personvārdiem arī raksturīgi piedēkļu saaugumi no diviem, piem., *Baibaliņa* no *Baiba*, *Jaņčukiņš* no *Jānis* vai pat no trīs, piem. *Veltukuliņš* no Velta piedēkļiem. Dažreiz kopā ar deminutīvu veidošanu parādās arī līdzskaņu mīkstināšana vai citas fonētiskās maiņas un deformācijas, piem., *Končuks* no *Konrats* vai *Vaņuks* no *Vanda*. Kā pasvītro Rūķe-Draviņa, personvārdu deminutīvi ne vienmēr atbilst pamatvārda dzimtei un celmam, piem., *Emmēns* no *Emmas* vai *Kārluška* no *Kārlis* (Rūķe-Draviņa, 1959, 54.) Laimute Balode savu rakstu *Deminutīvi patstāvīgu personvārdu funkcijā* (Balode, 2018) uzskata par *savdabīgu Rūķes-Draviņas pētījuma turpinājumu*. Tomēr šajā rakstā uzmanība pievērsta tieši latviešu izcelsmes patstavīgajiem deminutīviskajiem personvārdiem un netiek pētītas sarunvalodā pastāvošās deminutīviskās vārdu formas.

Izsmeļošs latviešu personvārdu īsinājumu pētījums nekad netika veikts, bet Lietuvā tika pētīti divcelmu personvārdu strupinājumi (Sinkevičiūtė, 2004) un divcelmu personvārdu strupinājumu izcelsmes uzvārdi (Sinkevičiūtė, 2006). Pārējā vārdu variantu veidošana, īsināšana vai reduplikācija, netika pētīta. Vairāk uzmanības tika vēltīts vārdu popularitātes, etimoloģijas jautājumiem.

2.7 Anketēšanas metodika

Visi maģistra darba aptaujā ierakstītie 16 vīriešu un 16 sieviešu divzilbīgie un trīszilbīgie vārdi tiek izvēlēti, vadoties pēc dažādiem kritērijiem. Galvenais no tiem bija noteikta laika posma, 20. gs. pēdējās dekādes, vārdu popularitātes tendences. Dati par vārdu popularitāti tiek ņemti no interneta lappuses: *100 populārākie personvārdi Latvijā kopš 1918. gada*[2]. Šajā lappusē tiek sniegti dati par divdesmit populārākajiem vīriešu un sieviešu vārdiem 1990., 1995. un 2000. gadā. Līdz ar to, ka visi dati tiek sniegti diagrammas formā, bija jāveic analīze, un visi vārdi, kas tika iekļauti agrāk minētās diagrāmmās, bija jāizraksta manuāli. Tā tika veidotas populārāko vīriešu un sieviešu vārdu tabulas, no kurām tika izrakstīti populārākie 1990., 1995. un 2000. sieviešu vārdi:

[2] https://vardi.csb.gov.lv/?mainID=0&subID=0

Agnese, *Aleksandra*, *Alise*, *Anastasija*, *Anna*, *Diāna*, *Elizabete*, *Elīna*, *Jekaterina*, *Jeļena*, *Jūlija*, *Karīna*, *Katrīna*, *Kristiāna*, *Kristīne*, *Laura*, *Liene*, *Linda*, *Līga*, *Madara*, *Marija*, *Marta*, *Olga*, *Paula*, *Samanta*, *Santa*, *Sintija*, *Viktorija*, *Zane* un vīriešu vārdi: *Aleksandrs*, *Aleksejs*, *Andrejs*, *Andris*, *Artjoms*, *Artūrs*, *Daniels*, *Dāvis*, *Deniss*, *Dmitrijs*, *Edgars*, *Emīls*, *Igors*, *Jānis*, *Kaspars*, *Kārlis*, *Kristaps*, *Maksims*, *Māris*, *Mārtiņš*, *Ņikita*, *Oskars*, *Reinis*, *Rihards*, *Roberts*, *Sergejs*, *Toms*, *Vitālijs*, *Vladislavs*. No visiem šiem vārdiem vispirms tika atmesti vārdi, kurus saviem bērniem visticamāk deva krievvalodīgie Latvijas iedzīvotāji. Vadoties pēc Junāras Eņģeles 1998. gadā Latvijā latviešu ģimenēs dzimošo bērnu vārdu saraksta (Eņģele) un arī personīgās pieredzes tiek noraidīti šie: *Olga*, *Aleksandra*, *Anastasija*, *Jekaterina, Jeļena, Marija, Jūlija, Viktorija* sieviešu un šie: *Aleksejs*, *Andrejs*, *Artjoms*, *Maksims*, *Sergejs*, *Deniss*, *Igors*, *Ņikita*, *Vitālijs*, *Vladislavs*, *Dmitrijs*, *Aleksandrs*, *Daniels* vīriešu vārdi.
Beidzot aptaujai tika izvēlēti šie sieviešu personvārdi: ***Ag-ne-se***, ***A-li-se***, ***An-na***, ***Di-ā-na***, ***E-lī-na***, ***Ka-trī-na***, ***Kri-stī-ne***, ***Lau-ma***, ***Lau-ra***, ***Lie-ne***, ***Lin-da***, ***Lī-ga***, ***Ma-da-ra***, ***Sa-man-ta***, ***San-ta***, ***Sin-ti-ja***, ***Za-ne*** un šie vīriešu personvārdi: ***An-dris***, ***Ar-tūrs***, ***Dāvis***, ***Ed-gars***, ***E-mīls***, ***Jā-nis***, ***Kas-pars***, ***Kār-lis***, ***Kri-staps***, ***Mā-ris***, ***Mār-tiņš***, ***Rei-nis***, ***Ri-čards***, ***Ri-hards***, ***Ro-berts***, ***O-skars***.

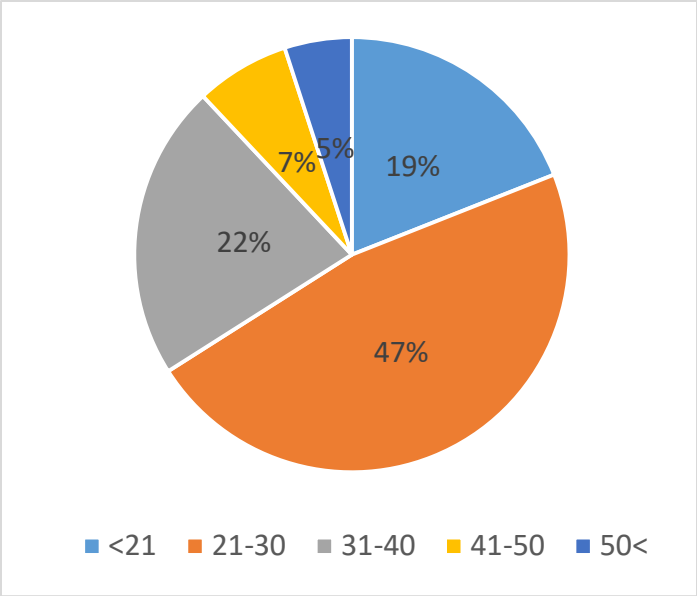
Kad tika atlasīti 16 vīriešu un 16 sieviešu vārdi, tika pievienoti 4 vīriešu un 4 sieviešu vārdi, vispiemērotākie salīdzināmie vārdi: ***Vel-ta***, ***I-ne-se Ju-stī-ne Lau-ma*** un ***Il-mārs***, ***Mā-ris***, ***Jē-kabs***, ***Kri-sters***.

Aptauja tika veidota trīs daļās. Pirmajā no intervētajiem tika prasīts vecums, dzimums, dzīves vieta, dzimtā vieta (novads un pagasts) un svešvalodu zināšanas. Pēdējie trīs jautājumi bija svarīgi, lai tiku atlasītas tikai dzimtvalodīgu latviešu anketas, jo šā pētījuma autori interesē personvārdu formas tieši latviešu valodā. Otrajā daļā no intervējamajiem tika lūgts, lai viņi uzraksta visu tālāk pasniegto vārdu formas, kurās viņi uzrunātu šos jauniešus un tad alfebētiskā secībā tika pasniegti agrāk minētie 20 vīriešu un 20 sieviešu vārdu. Trešajā anketas daļā cilvēkiem tika uzdoti trīs jautājumi par vārda lietošanas tieksmēm:
1) Kad jūs lietojat pamazināmo, mīlināmo personvārdu formu?
2) Kad īsināt personvārdus?
3) Kad vienus personvārdus aizvietojat ar citiem?

Tika saņemtas 112 anketas, no kurām pētījumam derēja 100. Pārējās 12 tika atmestas, jo, pirmkārt, daļai intervējamo dzimtā valoda acīmredzami nebija latviešu, kas ietekmēja atbildes par vārdformām, otrkārt, visi intervējamie saprata anketas jautājumus pareizi.

No palikušajām anketām 87 bija sieviešu, 13 vīriešu. Intervējamo vecuma statistiku var redzēt diagrammā 1.

Diagramma 1.

Vislielākā problēma, kuras dēļ bija jāatmet daļa datu, bija tā, ka dažās anketās visi vārdi tika uzrakstīti nevis dāžādās formās, bet vokatīvā. Anketās savākto datu izpētes darbu atviegloja fakts, ka visās anketās atbildes tika sniegtas ar latviešu valodas rakstu sistēmas diakritiskajām zīmēm. Kopā no 40 vārdiem tika savākti apmēram 2000 dažādu vārdu variantu. Pašu vārdu formu daudzuma variēšana bija diezgan nevienmērīga, piemēram, pie vispopulārākā latviešu personvārda *Jānis* (48 220 iedzīvotāju)[3] tika uzrakstītas 77 dažādas formas, tomēr retāku vārdu variantu daudzums bija krietni mazāks. Jāpiebilst, ka vīriešu vārdu formu bija savākts mazliet vairāk nekā sieviešu, bet to ir iespējams saistīt ar to, ka vīriešu personvārdi aptaujā tika sniegti pirmie. Cita tendence, saistīta ar sniegto personvārdu variantu daudzumu ir paša vārda formēšanas spējas. Tieksme īsināt vārdu daudz spožāk izpaužas trīszilbīgajos vārdos nekā dvizilbīgajos vārdos. Pati vārda īsināša rada iespēju bagātākai formu radīšanai. Tas varētu paskaidrot, kāpēc gan vārda *Andris* (19 245 iedzīvotāji), gan *Kaspars* (8867 iedzīvotāji) variantu daudzums bija vienāds. Tā

3

pati tendence ir skadri pamanāma arī sieviešu vārdu variantos. Vispopularākajam sieviešu vārdam *Anna* (21 319 iedzīvitājas) tika uzrakstītas 47 vārda formas, bet krietni retākam vārdam *Justīna* (1096 iedzīvotājas) pat 45.

Uz trešās anketas daļas jautājumiem atbildēja visi intervējamie. Pirmais jautājums *Kad jūs lietojat pamazināmo, mīlināmo personvārdu formu?* sagaidīja izsmeļošas atbildes, lielākoties atbildēs tika aprakstītas pat vairākas situācijas, kad tiek lietotas pamazināmās, mīlināmās formas. Uz otro jautājumu *Kad īsināt personvārdus?* cilvēki atbildēja apmēram tikpat plaši, tikai daži norādīja, ka atbilde sakrīt ar atbildi uz iepriekšējo jautājumu, tāpēc, negribot atkartoties, viņi vienkārši norādīja uz pirmā jautājuma atbildi. Uz trešo jautājumu *Kad vienus personvārdus aizvietojat ar citiem?*, salīdzinot ar pārējiem jautājumiem, tika atbildēts daudz šaurāk un īsāk.

3 Personvārdu variantu analīze

3.1 Deformēti un nedeformēti personvārdu atvasinājumi

3.1.1 Atvasinājumi no nestrupinātas vārda formas

Šajā grupā tika iekļautas vārda formas, kas tika darinātas no neīsinātas vārda formas, atvasinātas ar piedēkļiem. Gan vīriešu, gan sieviešu vārdu piedēkļu derivatīvos dominē vispopulārākie piedēkļi *-īt-* un *-iņ-*. Tālāk tiek uzskaitīti visi pēc kārtas no visproduktīvākajam līdz tam, ar kuru tika veidoti tikai pa vienam deminutīvam. Lielākai daļai no šiem piedēkļiem ir gan deminutīva, gan pejoratīva nozīme, atkarīga no to atvasinājumu lietošanas konteksta (LVG, 2013, 221.–242.). Blakus *Latviešu valodas gramatikā* (2013) aprakstītajiem literārās valodas piedēkļiem: -uk-, -el-, -ēn-, -iņ-, -īt-, -ul-, tiks aplūkoti arī sarunvalodas piedēkļi, ar kuriem atvasināti pētījāmie vārdi. Vispirms tiks analizēti personvārdu atvasinājumi ar vienu piedēkli un tālāk arī atvasinājumi ar vairākiem piedēkļiem.

-īts/ītis/īte: *Agnes-īte* 59 < *Agnese*, *Alis-īte* 69 < *Alise*, *Ann-īte* 18, *Ann-īts* 1 < *Anna*, *Diān-īte* 29 < *Diāna*, *Elīn-īte* 57, *Elīn-ītis* 1 < *Elīna*, *Ines-īte* 71 < *Inese*, *Justīn-īte* 51< *Justīne*, *Katrīni-īte* 44 < *Katrīna*, *Kristīn-īte* 59< *Kristīne*, *Laum-īte* 18 < *Lauma*, *Laur-īte* 8 < *Laura*, *Lien-īte* 76, *Lien-īts* 1 < *Liene*, *Lind-īte* 2 < *Linda*, *Līg-īte* 1, *Līdz-īte* 1 < *Līga*, *Madar-īte* 4 < *Madara*, *Velt-īte* 1 < *Velta*, *Zan-īte* 77, *Zan-īts* 1 < *Zane*, *Andr-ītis* 68, *Andr-īts* 10 < *Andris*, *Artūr-ītis* 2, *Artūr-īts* 1 < *Artūrs*, *Dāv-ītis* 55, *Dāv-īts* 9 < *Dāvis*, *Edgar-ītis* 1, *Edgar-īts* 2 < *Edgars*, *Emīl-ītis* 11, *Emīl-īts* 4

< *Emīls*, *Gat-ītis* 21, *Gat-īts* 7 < *Gatis*, *Ilmār-ītis* 4 < *Ilmārs*, *Jān-ītis* 65, *Jān-īts* 11 < *Jānis*, *Kaspar-īts* 2 < *Kaspars*, *Kārl-ītis* 67, *Kārl-īts* 3< *Kārlis*, *Krister-ītis* 5, *Krister-īts* 5 < *Kristeris*, *Mār-ītis* 58, *Mā-rīts* 7 < *Māris*, *Rein-ītis* 54, *Rein-īts* 11, < *Reinis*, *Oskarīts* 1, *Oskar-ītis* 2 < *Oskars*.

Ar piedēkli *-īt-* lielākoties tiek atvasināti otrās un piektās deklinācijas gan sieviešu, gan vīriešu dzimtes personvārdi. Vīriešu personvārdi tika atvasināti gan ar literārajai valodai raksturīgu formantu *-ītis*, gan ar sarunvalodā lietotu *-īts*, kurš ir produktīvs sarunvalodas vārdos, atvasinātos ar piedēkli *-īt*. Absolūti lielākā daļa (345 no 368) sieviešu personvārdu strupinājumu tika atvasināti ar izskaņu *-īte*, pārējie 3 ar vīriešu dzimtes sarunvalodas izskaņu *-īts*. Pretēji vīriešu vārdiem, daļai sieviešu vārdu atvasinājumu dzimte nesakrita ar personvārdu dzimti, tie tika atvasināti gan ar formantu *-ītis*, gan ar *-īts*.

-iņš/**-iņa**: *Ann-iņa* 46 < *Anna*, *Diān-iņa* 31 < *Diāna*, *Elīn-iņa* 18 < *Elīna*, *Justīn-iņa* 2 < *Justīne*, *Katrīn-iņa* 17 < *Katrīna*, *Kristīn-iņa* 1 < *Kristīne*, *Laum-iņa* 74 , *Laum-iņš* 3, < *Lauma*, *Laur-iņa* 77, *Laur-iņš* 3 < *Laura*, *Lind-iņa* 69, *Lind-iņš* 3 < *Linda*, *Līg-iņa* 34, *Līdz-iņa* 15 < *Līga*, *Madar-iņa* 64 < *Madara*, *Samant-iņa* 61< *Samanta*, *Sant-iņa* 72 < *Santa*, *Sintij-iņa* 9 < *Sintija*, *Velt-iņa* 70, *Velt-iņš* 1 < *Velta*, *Zan-iņa* 1 < *Zane*, *Andr-iņš* 8 < *Andris*, *Artūr-iņš* 62 < *Artūrs*, *Dāv-iņš* 1 < *Dāvis*, *Edgar-iņš* 58, *Edgar-iņs* 1 < *Edgars*, *Emīl-iņš* 50 < *Emīls*, *Gat-iņš* 45 < *Gatis*, *Ilmār-iņš* 59 < *Ilmārs*, *Jān-iņš* 1 < *Jānis*, *Jēkab-iņš* 64 < *Jēkabs*, *Kaspar-iņš* 62, *Kaspar-iņs* 2 < *Kaspars*, *Kārl-iņš* 1 < *Kārlis*, *Krista-piņš* 60, *Kristap-iņs* 1 < *Kristaps*, *Krister-iņš* 49 < *Kristers*, *Mār-iņš* 6 < *Māris*, *Mārtiņ-iņš* 3 < *Mārtiņš*, *Rein-iņš* 1 < *Reinis*, *Ričard-iņš* 53< *Ričards*, *Rihard-iņš* 55 < *Rihards*, *Robert-iņš* 62 < *Roberts*, *Oskar-iņš* 53 < *Oskars*.

Sieviešu personvārdi lielakoties tika atvasināti ar formantu *-iņa*, kaut dažiem personvārdiem ir vīriešu dzimtes formants *-iņš*. Savā ziņā, neviens vīriešu dzimtes personvārds netika atvasināts ar formantu *-iņa*, bet dažiem ir šī piedēkļa variants *-iņs*: *Edgar-iņs*, *Kaspar-iņs*, *Kristap-iņs*. Līdzīgi kā piedēklis *-īt-* raksturīgs otrās un piektās deklinācijas vārdiem, piedēklis *-iņ-* ir produktīvāks pirmās un ceturtās deklinācijas gan sieviešu, gan vīriešu dzimtes vārdos. Tomēr ir personvārdi, kuru deminutīvi tiek veidoti ar abiem piedēkļiem: *Anna*, *Diāna*, *Elīna, Lauma*, *Emīls*. Piedēkļu regularitāti pārkāpj personvārda *Katrīna* (-īt- 44 / -iņ- 17), *Gatis* (-īt- 28 / -iņ- 45) deminutīvi.

-ēns: *Agnes-ēns* 1 < *Agnese*, *Alis-ēns* 8 < *Alise*, *Ann-ēns* 2 < *Anna*, *Diān-ēns* 1 < *Diāna*, *Elīn-ēns* 1 < *Elīna*, *Ines-ēns* 3 < *Inese*, *Laum-ēns* 3 < *Lauma*, *Laur-ēns* 9 < *Laura*, *Lien-ēns* 2 < *Liene*, *Lind-*

ēns 6 < *Linda*, *Līdz-ēns* 2 < *Līga*, *Madar-ēns* 5 < , *Samant-ēns* 2 < *Samanta*, *Sant-ēns* 6 < *Santa*, *Velt-ēns* 7 < *Velta*, *Zan-ēns* 5 < *Zane*, *Andr-ēns* 6 < *Andris*, *Artūr-ēns* 1 < *Artūrs*, *Dāv-ēns* 3 < *Dāvis*, *Edgar-ēns* 2 < *Edgars Emīl-ēns* 4 < *Emīls*, *Gat-ēns* 8 < *Gatis*, *Ilmār-ēns* 3 < *Ilmārs*, *Jān-ēns* 1 < *Jānis*, *Kaspar-ēns* 3 < *Kaspars*, *Kārl-ēns* 38 < *Kārlis*, *Kristap-ēns* 1 < *Kristaps*, *Krister-ēns* 1 < *Kristers*, *Mār-ēns* 7 < *Māris*, *Mārtiņ-ēns* 1 < *Mārtiņš*, *Rein-ēns* 1 < *Reinis*, *Ričard-ēns* 1 < *Ričards*, *Rihard-ēns* 2 < *Rihards*, *Oskar-ēns* 1 < *Oskars*.

Piedeklim *-ēn-* ir raksturīga maza variācija – visi 127 atvasinājumi tiek darināti ar izskaņu *-ēns*, kas ir vīriešu dzimtes. Šīs piedēklis ir raksturīgāks vīriešu (83 atvas.) nekā sieviešu (64 atvas.) piedēkļu atvasainājumiem.

-uks/**-ukas**: *Alis-uks* 1 < *Alise*, *Ann-uks* 6 < *Anna*, *Diān-uks* 2 < *Diāna*, *Katrīn-uks* 2< *Katrīna*, *Kristīn-uks* 1 < *Kristīne*, *Laum-uks* 13 < *Lauma*, *Laur-uks* 3 < *Laura*, *Lien-uks* 1 < *Liene*, *Lind-uks* 31 < *Linda*, *Līg-uks* 5 < *Līga*, *Madar-uks* 5 < *Madara*, *Samant-uks* 11 < *Samanta*, *Santu-ks* 25 < *Santa*, *Velt-uks* 20 < *Velta*, *Zan-uks* 2 < *Zane*, *Andr-uks* 4 < *Andris*, *Dāv-uks* 4 < *Dāvis*, *Edgar-uks* 1 < *Edgars*, *Gat-uks* 2 < *Gatis*, *Ilmār-uks* 3 < *Ilmārs*, *Kristap-ukas* 1 < *Kristaps*, *Krister-uks* 1 < *Kristers*, *Mār-uks* 4 < *Māris*, *Mārtiņ-ukas* 1 < *Mārtiņš*, *Rihard-uks* 1 < *Rihards*

Šis piedēklis parasti ir traktējams kā literārās valodas formants un, tāpat kā pirms tam izskaņai *-ēns*, piedēklim *-uk-* arī ir raksturīga vīriešu pirmās deklinācijas galotne, tomēr šī izskaņa biežāk gadījās starp sieviešu vārdiem nekā starp vīriešu. Starp vīriešu vārdu atvasinājumiem gadījās pat divi personvārdi, kas tika pierakstīti ar lietuviešu galotni: *Kristapukas* no *Kristaps* un *Mārtiņukas* no *Mārtiņš*. Visticamāk, tie ir īpaši un personīgi gadījumi, kurus vārētu izmantot kāds, kuram ir pazīstama lietuviešu valoda.

-elis/**-els**/**-ele**: *Ann-ele* 12, *Ann-els* 2, *Ann-elle* 1 < *Anna*, *Katrīn-ele* 1 < *Katrīna*, *Laum-ele* 1 < *Lauma*, *Laur-ella* 1, *Laur-ele* 2, *Laur-elis* 1, *Laur-els* 1< *Laura*, *Lien-ele* 1 < *Liene*, *Sant-ele* 1 < *Santa*, *Zan-ele* 1 < *Zane*, *Andr-elis* 2 < *Andris*, *Dāv-elis* 3, *Dāv-els* 1 < *Dāvis*, *Gat-elis* 2 < *Gatis*, *Jān-els* 4, *Jān-elis* 1< *Jānis*, *Mār-elis* 8, *Mār-els* 3 < *Māris*.

Diezgan produktīvs ir arī piedēklis *-el-*, ar kuru tika atvasināti 10 vīriešu un 10 sieviešu personvārdi. Šis piedēklis izcēlās ar savu variēšanu: starp ierastajiem personvārdu atvasinājumiem ar šo piedēkli, piem., *Laurele* no *Laura*, *Annele* no *Anna* blakus ir vīriešu dzimtes izskaņu *-elis* un *-els* atvasinājums *Laurelis* no *Laura*, *Laurels* no *Laura*, *Annels* no *Anna*. Jāpiebilst, ka tika pierakstīti arī daži izskaņas varianti ar līdzskaņu dubultojumu: *Laurelle* no *Laura*, *Anelle* no *Anna*.

Vīriešu personvārdi lielākoties tika atvasināti ar izskaņu *-elis*, bet gadījās arī divi personvārdu atvasinājumi ar izskaņu *-els*: *Jānels* no *Jānis*, *Dāvels* no *Dāvis*, kas neatbilst literārās valodas normām.

-ulis/**-ule**: *Ann-ule* 2 , *Ann-ulis* 1 < *Anna*, *Lind-ulis* 1 < *Linda*, *Līg-ulis* 2 < *Līga*, *Sant-ulis* 2 < *Santa*, *Velt-ulis* 1 < *Velta*, *Andr-ulis* 4 < *Andris*, *Dāv-ulis* 1 < *Dāvis*, *Gat-ulis* 3 < *Gatis*, *Jān-ulis* 1 < *Jānis*, *Jēkab-ulis* 1 < *Jēkabs*, *Mār-ulis* 2 < *Māris*, *Rein-ulis* 1 < *Reinis*.

Mazāk produktīvs bija piedēklis. Lielākā daļa sieviešu personvārdu deminutīvo formu ar piedēkli *-uc-* tika atvasināti ar vīriešu dzimtes otrās deklinācijas galotni *-is*, bet gadījās arī daži personvārdi, kas tika atvasināti ar piektās deklinācijas galotni *-e*: *Līguce* no *Līga, Santuce* (blakus *Santucis*) no *Santa*, *Lauruce* (blakus *Laurucis*) no *Laura*. Piedēkļa *-ul-* atvasinājumi arī izcēlās ar savām variācijām no sieviešu vārdiem veidotiem derivatiem. Tie tika paplašināti gan ar vīriešu dzimtes izskaņu *-ulis*, gan ar sieviešu *-ule*. Daži sieviešu personvārdi tika atvasināti ar palatalizētu piedēkli *-uļ-*, piem.,: *Annuļa* no *Anna*, *Laumuļa* no *Lauma*.

-ucis/**-uce**: *Ann-ucis* 6 < *Anna*, *Laum-ucis* 5 < *Lauma*, *Laur-uce* 1, *Laur-ucis* 6 < *Laura*, *Lind-ucis* 13 < *Linda*, *Lien-ucis* 1 < *Liene*, *Līg-ucis* 55, *Līg-uce 5* < *Līga*, *Sant-ucis* 8, *Sant-uce* 1 < *Santa*, *Sintij-ucis* 1 < *Sintija*, *Velt-ucis* 9 < *Velta*, *Zan-ucis* 2 < *Zane*, *Andr-ucis* 2 < *Andris*, *Dāv-ucis* 5 < *Dāvis*, *Gat-ucis* 1 < *Gatis*, *Kārl-ucis* 1 < *Kārlis*, *Mār-ucis* 1 < *Māris*

Piedēklis *-uc-* sevišķi produktīvs ir ar sieviešu personvārdiem – pat 113 atvasinājumu no sieviešu vārdiem, bet tikai 10 no vīriešu, kaut pat 116 no 123 tiek atvasināti ar vīriešu dzimes galotni *-is*, parējie tika atvasināti ar izskaņu *-ie*.

-iks: *Ines-iks* 1 < *Inese*, *Laumi-ks* 1 < *Lauma*, *Lauri-ks* 3 < *Laura*, *Andr-iks* 3 < *Andris*, *Artūr-iks* 3 < *Artūrs*, *Dāv-iks* 4 < *Dāvis*, *Gat-iks* 2 < *Gatis*, *Mār-iks* 3 < *Māris*, *Rein-iks* 3 < *Reinis*

Šis piedēklis ir samērā produktīvāks ar vīriešu vārdiem: 5 sieviešu un 18 vīriešu atvasinājumu. Šim piedēklim ir raksturīga vīriešu dzimtes otrās deklinācijas galotne *-is*.

-ča/-čo : *Zanča* 5, *Zan-čo* 2 < *Zane*, *Mār-ča* 14, *Mār-čs* 1 < *Māris*, *Rein-ča* 1, *Rein-čs* 1 < *Reinis*

Konsonantiskais piedēklis *-č-* izcēlas ar samērā lielu galotņu variāciju: *-a* (5 sieviešu un 15 vīriešu vārdu strupinājumu), *-s* (0 sieviešu un 2 vīriešu vārdu strupinājumi), *-o* (2 sieviešu un 0 vīriešu vārdu strupinājumu).

-cis/**-ce**: *Laum-ce* 1 < *Lauma*, *Lien-ce* 1, *Lien-cis* 1 < *Liene*, *Zan-cis* 8, *Zan-ce* 3 < *Zane*, *Mār-cis* 3 < *Māris*, *Rein-cis* 1 < *Reinis*

-sons: *Ali-sons* 1 < *Alise*, *Jēkab-sons* 1, *Jēkabs*, *Kristap-sons* 1 < *Kristaps*, *Rein-sons* 1 < *Reinis*, *Ričard-sons* 1 < *Ričards*

Sevišķi vīriešu vārdu atvasinājumu starpā produktīva ir izskaņa *-sons*, piem. *Kasparsons* no *Kaspars*, *Jēkabsons* no *Jēkabs*, tomēr šo personvārdu atvasinājumu interpretācija nav viennozīmīga, jo tādas vārdu formas varētu būt arī iesaukas vai patronīmi.

-uļa: *Ann-uļa* 1 < *Anna*, *Laum-uļa* 1 < *Lauma*, *Sant-uļa* 1 < *Santa*

-uška: *Ann-uška* 9 < *Anna*, *Lind-uška* 1 < *Linda*, *Līg-uška* 1 < *Līga*, *Velt-uška* 1 < *Velta*, *Andr-uška* 2 < *Andris*

-ito/**-ita**: *Laur-ita* 2, *Laur-ito* 1 < *Laura*, *Madar-ito* 1 < *Madara*, *Andr-ito* 2 < *Andris*, *Dāv-ito* 1 < *Dāvis*, *Edgar-ito* 2 < *Edgars*, *Kaspar-ito* 2 < *Kaspars*, *Kristap-ito* 1 < *Kristpas*, *Oskar-ito* 4 < *Oskars*

-čiks: *Lien-čiks* 2 < *Liene*, *Madar-čiks* 2 < *Madara*, *Zan-čiks* 8 < *Zane*, *Dāv-čiks* 2 < *Dāvis*

-čuks: *Elīn-čuks* 1 < *Elīna*, *Lien-čuks* 6 < *Liene*, *Madar-čuks* 1 < *Madara*, *Zan-čuks* 15 < *Zane*, *Andr-ičuks* 1 < *Andris*, *Mār-čuks* 3 < *Māris*

-ačka/**-očka**/**-očks**: *Ines-ačka* 1 < *Inese*, *Lind-ačka* 3, *Lind-očka* 1 < *Linda*, *Sant-očka* 1 < *Santa*, *Velt-očks* 1 < *Velta*

-uša: *Laur-uša* 1 < *Laura*, *Lind-uša* 1 < *Linda*, *Andr-uša* 3 < *Andris*

-uhs/**-uha**: *Laur-uhs* 1 < *Laura*, *Andr-uha* 4 < *Andris*, *Rein-uha* 1 < *Reinis*, *Rihard-uhs* 1 < *Rihards*

-ka: *Agnes-ka* 1 < *Agnese*, *Ines-ka* 2 < *Inese*, *Zan-ka* 1 < *Zane*

-ene/**-ens**: *Lien-ene* 1 < *Liene*, *Velt-ens* 1 < *Velta*, *Zan-ene* 1 < *Zane*

-iš: *Velt-iš* 1 < *Velta*, *Andr-iš* 1 < *Andris*, *Emīl-iš* 1 < *Emīls*, *Kārl-iš* < *Kārlis*

-ons/**-onis**: *Laur-ons* 1 < *Laura*, *Lind-ons* 2 < *Linda*, *Madar-ons* 1 < *Madara*, *Lind-onis* 1 < *Linda*, *Līg-onis* 3 < *Līga*, *Andr-ons* 6 < *Andris*, *Gat-ons* 2 < *Gatis*, *Jēkab-onis* 1 < *Jēkabs*

-ums: *Katrīn-ums* 1 < *Katrīna*, **-use**: *Lind-use* 1 < *Linda*, **-uru**: *Līg-uru* 1 < *Līga*, **-učs**: *Līg-učs* 1 < *Līga*, **-aiņa**: *Madar-aiņa* 1 < *Madara*, **-īna:** *Samant-īna* 1 < *Samanta*, **-ana**: *Sant-ana* 1 < *Santa*, **-čen:** *Zan-čen* 1 < *Zane*, **-āns**: *Andr-āns* 1 < *Andris*, **-ešs**: *Andr-ešs* 1 < *Andris*, **-čello**: *Dāv-čello* 1 < *Dāvis*, **-ino:** *Edgar-ino* 1 < *Edgars*, **-io**: *Emīl-io* 4 < *Emīls*, **-sī**: *Rein-sī* 1 < *Reinis*

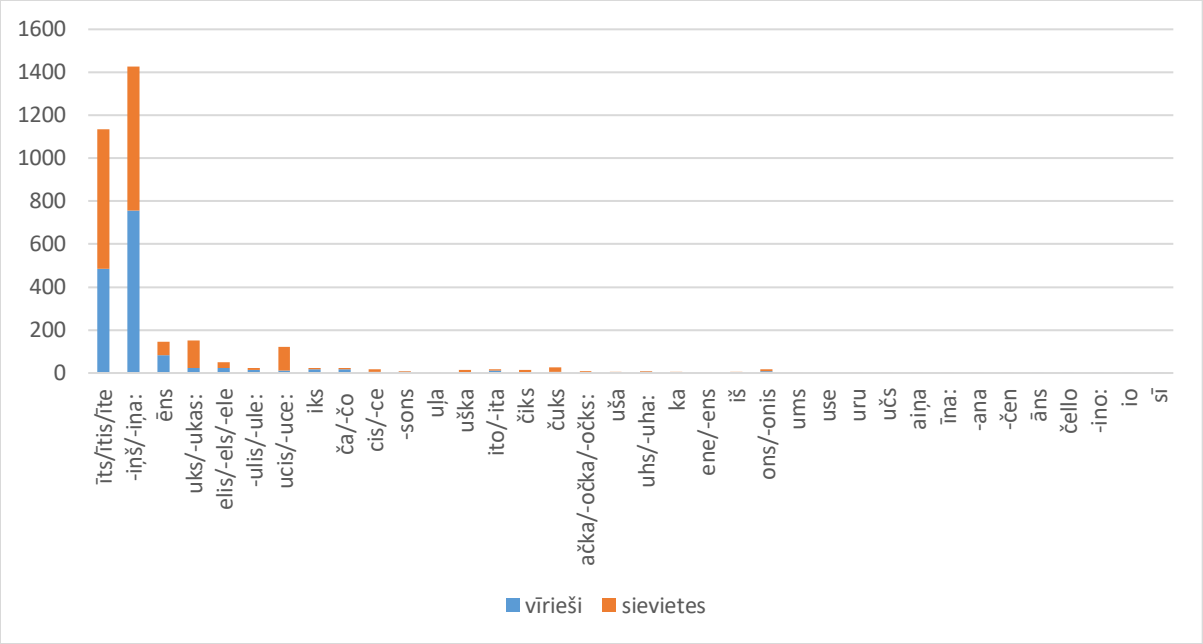
Tabula 1. Nedeformētu personvārdu piedēkļi

Piedēkļi	Vīrieši	sievietes	proc. vīrieši	proc. sievietes	viso proc.
-īts/-ītis/-īte	486	649	32,7%	36,6%	34,8%
-iņš/-iņa:	757	671	50,9%	37,8%	43,8%
-uks/-ukas:	23	128	1,5%	7,2%	4,6%
-ēns	84	63	5,7%	3,6%	4,5%
-ucis/-uce:	10	113	0,7%	6,4%	3,8%
-elis/-els/-ele	24	25	1,6%	1,4%	1,5%
-čuks	4	23	0,3%	1,3%	0,8%
-ulis/-ule:	13	9	0,9%	0,5%	0,7%
-iks	18	5	1,2%	0,3%	0,7%
-ča/-čo	17	7	1,1%	0,4%	0,7%
-cis/-ce	4	14	0,3%	0,8%	0,6%
-ito/-ita	12	4	0,8%	0,2%	0,5%
-ons/-onis	9	8	0,6%	0,5%	0,5%
-uška	2	12	0,1%	0,7%	0,4%
-čiks	2	12	0,1%	0,7%	0,4%
-sons	4	1	0,3%	0,1%	0,2%
ačka/-očka/-očks:	0	7	0,0%	0,4%	0,2%
-uša	3	2	0,2%	0,1%	0,2%
-uhs/-uha:	6	1	0,4%	0,1%	0,2%
-ka	0	4	0,0%	0,2%	0,1%
-ene/-ens	0	3	0,0%	0,2%	0,1%
-iš	3	1	0,2%	0,1%	0,1%
-uļa	0	3	0,0%	0,2%	0,1%
-ums	0	1	0,0%	0,1%	0,0%
-use	0	1	0,0%	0,1%	0,0%
-uru	0	1	0,0%	0,1%	0,0%
-učs	0	1	0,0%	0,1%	0,0%

-aiņa	0	1	0,0%	0,1%	0,0%
-īna:	0	1	0,0%	0,1%	0,0%
-ana	0	1	0,0%	0,1%	0,0%
-čen	0	1	0,0%	0,1%	0,0%
-āns	1	0	0,1%	0,0%	0,0%
-čello	1	0	0,1%	0,0%	0,0%
-ino:	1	0	0,1%	0,0%	0,0%
-io	1	0	0,1%	0,0%	0,0%
-sī	1	0	0,1%	0,0%	0,0%

Kopā 3259 vārdu varianti, 1486 no tiem vīriešu, bet 1773 – sieviešu.

Starp piedēkļiem, ar kuriem tika atvasināti nedeformētie un nestrupinātie personvārdi, absolūtie līderi ir piedēkļi *-īt-* un *-iņ-*, ar kuriem attiecīgi tiek atvasināti 34,8% un 43,8% personvārdu, tad kopā 78,6%. Interesanti, ka ar šiem piedēkļiem sieviešu personvārdu starpā atvasinājumu skaits ir ļoti līdzīgs, attiecīgi 36,6% un 37,8%, bet pavisam cita tendence tiek ievērota starp vīriešu vārdiem, kur ar piedēkli *-īt-* tiek veidoti 32,7% visu vīriešu vārdu, bet ar piedēkli *-iņ-* vairāk nekā puse – pat 50,9%. Šiem piedēkļiem seko *-ēn-* ar 4,6% un *-uk-* ar 4,5%, kuriem seko *-uc-* 3,5% un *-el-* 1,8%. Ar pārējiem 30 piedēkļiem tika izveidoti mazāk nekā 1% visu šīs grupas atvasinājumu. Ar 13 piedēkļiem tika atvasināts tikai pa vienam vārdam.

3.1.2 Atvasinājumi no deminutīvām vārda formām

-ul-īt-: *Ann-ul-ītis* 1 < *Anna*, *Ann-ul-īte* 1 < *Anna*, *Lind-ul-ītis* 1 < *Linda*, *Dāv-ul-ītis* 1 < *Dāvis*, *Gat-ul-ītis* 1 < *Gatis*, *Jēkab-ul-ītis* 1 < *Jēkabs*

-el-īt-: *Ann-el-īte* 2 < *Anna*, *Justīn-el-īte* 1 < *Justīne*

-uc-īt-: *Ann-uc-īte* 1 < *Anna*, *Laum-uc-ītis* 2 < *Lauma*, *Laur-uc-ītis* 2, *Laur-uc-īte* 1, *Laur-uc-īts* 1 < *Laura*, *Lien-uc-ītis* 1 < *Liene*, *Lind-uc-īts* 1 < *Linda*, *Līg-uc-īts* 1, *Līg-uc-ītis* 2 < *Līga*, *Sant-uc-ītis* 1, *Sant-uc-īte* 1 < *Santa*, *Velt-uc-ītis* 1, *Velt-uc-īte* 1 < *Velta*, *Zan-uc-īte* 1 < *Zane*, *Andr-uc-ītis* 1, *Andr-uc-īts* 2 < *Andris*, *Dāv-uc-ītis* 1 < *Dāvis*, *Ilmār-uc-īts* 1, *Ilmār-uc-ītis* 1 < *Ilmārs*

-c-īt-: *Rein-c-ītis* 1 < *Reinis*

-ul-iņ-: *Ann-ul-iņa* 1 < *Anna*, *Sant-ul-iņa* 1 < *Santa*

-ēn-iņ-: *Alis-ēn-iņš* 1 < *Alise*, *Laur-ēn-iņš* 1 < *Laura*, *Kārl-ēn-iņš* 1 < *Kārlis*

-uk-iņ-: *Lind-uk-iņš* 1 < *Linda*, *Dāv-uk-iņš* 2 < *Dāvis*,

-ās-iņ-: *Lind-ās-iņš* 1 < *Linda*

-č-iņ-: *Mār-č-iņš* 1 < *Māris*

-us-ik-: *Laum-us-iks* 1 < *Lauma, Lind-us-iks* 1 < *Linda, Samant-us-iks* 1 < *Samanta, Sant-us-iks* 2 < *Santa, Velt-us-iks* 1 < *Velta, Robert-us-iks* 1 < *Roberts*
-uļ-ik-: *Zan-uļ-iks* 1 < *Zane, Rein-uļ-iks* 1 < *Reinis*
-uk-s-: *Sant-uk-sis* 1 < *Santa,*
-uc-ēn-: *Sant-uc-ēns* 1 < *Santa,*
-ik-son-: *Dāv-ik-sons* 1 < *Dāvis*
-č-ul-: *Zan-č-uls* 1 < *Zane*
-č-uk-iņ-: *Zan-č-uk-iņš* 1 < *Zane*

Kā uzsvēra Rūķe-Draviņa, personvārdi daudz biežāk nekā apelatīvi tiek atvasināti ar vairākiem piedēkļiem (Rūķe-Draviņa, 1959, 54). Piedēkļi *-iņ-* un *-īt-* visbiežak tiek izmantoti (LVG, 2013, 229, 233). To pašu tendenci atklāj arī šis pētījums: 35 no 54 atvasinājumiem no deminutīviskajām formām tika veidoti ar piedēkli *-īt-*, bet 11 ar piedēkli *–iņ-*. 9 varianti tika atvasināti ar piedēkli *-ik-* un pa vienai ar piedēkļiem: *-s-*, *-ēn-*, *-son-*, *-ul-*. Atvasinājumu *Zan-č-uk-iņš* < *Zane* varētu izšķirt kā trīslocekļu, tomēr tas ir serežģīts jautājums, jo šīs atvasinājuma veidošanas ceļš varēja būt divējāds: 1) *Zan-č-uk-iņš* < *Zan-č-uks* < *Zan-ča* < *Zane* vai 2) *Zan-čuk-iņš* < *Zan-čuks* < *Zane*.

3.1.3 Atvasinājumi ar deformētiem celmiem

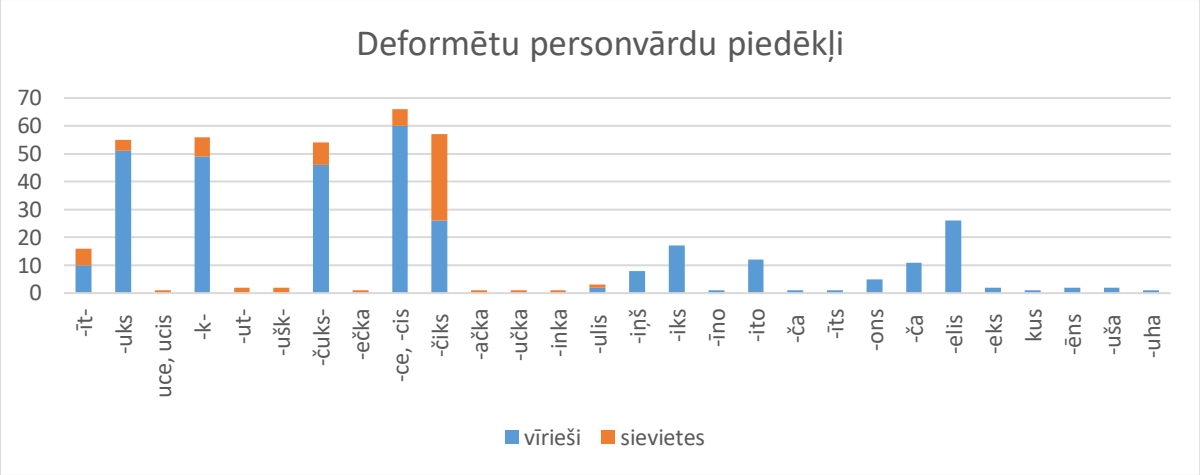
-īt- *An-cīte* 3, *An-cītis* 2 < *Anna, Zaņucīte* 1 < *Zane*, *Andž-ītis* 1 < *Andris, Janc-ītis* 9 < *Jānis*, **-uks-:** Elīņ-uks *Justīņ-uks* 2 < *Justīne, Zaņ-uks* < *Zane*, *Andž-uks* 1 < *Andris*, Emīļ-uks 4 < *Emīls,* Gač-*uks* 3 < *Gatis, Jaņ-uks* 4, *Jāņ-uks* 4 < *Jānis*, *Kārļ-uks* 15 < *Kārlis*, *Reiņ-uks* 17 < *Reinis*-**uce, iucis:** *Anņ-uce* (1) < *Anna,* **-k-** *Aņ-ka* 1 < *Anna, Dian-ka* 2 <*Diāna*, *Ineš-ka* 3 < *Inese*, *Krisķin-ka* 1 < *Kristīne*, *Artur-ka* < *Artūrs, Jan-ka* 48 < *Jānis* **-ut-:** *Aņ-uta* 2< *Anna,* **-ušk-:** *Aņ-uška* 1 < *Anna Ļig-uška* 1 < *Līga*, **-čuks:** Aņ-čuks 1 < *Anna, Dian-čuks* 1 < *Diāna, Katrin-čuks* 1 < *Katrīna Kristin-čuks* 1, *Len-čuks* 1 *Ilmar-čuks* 1 < *Ilmārs*, *Jan-čuks* 37, *Jaņ-čuks* 7 < *Jānis*, *Mar-čuks* 1 < *Māris*, **-ečka:** *Aņ-ečka* 1, < *Anna*, **-ce, -cis:** *An-ce* 6 < *Anna Dav-cis* 1 < *Dāvis*, *Jan-cis* 59 < *Jānis*-**čiks:** *Dian-čiks* 20 < *Diana, Eļiņ-čiks* 1, *Elin-čiks* 1 < *Elīnai*, *Justinčiks* < *Justīne*, 1 *Katrin-čiks* 4, *Kristin-čiks* 2, *Len-čiks* 2 < *Liene, Artur-čiks* 9 < *Artūrs*, *Dav-čiks* 2 < *Dāvis*, *Emil-čiks* 2, *Emiļ-čiks* 2 < *Emīls, Ilmar-čiks* 1 < *Ilmārs*, Jan-*čiks* < *Jānis*, *Mar-čiks* 6 < *Māris*, **-ačka:** *Dian-ačka* 1 <

Diana, **-učka**: *Katrin-učka* 1 < *Katrīna*, **-inka:** *Kristinka* 1 < *Kristīne*, **-ulis:** Zaņ-ulis 1 < *Zane*, *Jank-ulis* 1 < *Jānis*, *Mar-ulis* 1 < *Māris*, **-iņš:** *Andž-iņš* 5, *Aņdž-iņš* 1 < *Andris* Gač-iņš < *Gatis* **-iks:** *Artur-iks* 16 < *Artūrs*, *Ilmar-iks* < *Ilmārs,* **-īno:** *Artur-īno* 1 < *Artūrs*, **-ito:** *Artur-ito* < *Artūrs*, *Emil-ito* 1 < *Emīls*, *Karl-ito* < *Kārlis*, *Mar-ito* 1 < *Māris*, **-ča:** Dav-ča 1 < *Dāvis,* **-īts** Dav-īts 1 < *Dāvis,* **-ons** Gač-ons 5 < *Gatis,* **-ča** *Jan-ča* 8, *Jaņ-*č 1 < *Jānis, Mar-ča* 2 < *Māris*, **-elis** *Janķ-elis* 8, *Jan-elis* 6, *Jaņ-elis* 7, *Jaņ-els* 4 < *Jānis, Reiņ-els* 1 < *Reinis,* **-eks** *Jan-eks* 2 < *Jānis*, **-kus** *Jan-kus* 1 < *Jānis*, **-ēns** *Janc-ēns* 1 < *Jānis*, *Karl-ens* 1 < *Kārlis*, **-uša** *Karl-uša* 2 < *Kārlis,* **-uha** *Karl-uha* 1 < *Kārlis*

Deformēto personvārdu piedēkļi

Piedēkļi	Vīrieši	Sievietes
-īt-	10	6
-uks	51	4
uce, ucis	0	1
-k-	49	7
-ut-	0	2
-ušk-	0	2
-čuks-	46	8
-ečka	0	1
-ce, -cis	60	6
-čiks	26	31
-ačka	0	1
-učka	0	1
-inka	0	1
-ulis	2	1
-iņš	8	0
-iks	17	0
-īno	1	0
-ito	12	0
-ča	1	0

-īts	1	0
-ons	5	0
-ča	11	0
-elis	26	0
-eks	2	0
kus	1	0
-ēns	2	0
-uša	2	0
-uha	1	0

Šajā grupā tika iekļauti 404 personvārdi no kuriem 334 vīriešu, bet tikai 70 sieviešu. Visproduktīvākie piedēkļi ir konsonantīvie piedēkļi *-c-*, *-k-* izskaņās: *-čiks*, *-čuks*. Visi šie piedēkļi tiek uzskatīti par sarunvalodas piedēkļiem (LVG, 2013, 221-242.)

3.1.4 Vārda celma maiņa

Vēl viena personvārdu pārveidošanas pazīme ir celma kvantitatīvās maiņas. Lielākā daļa no tām nav fonētiskās mijas, raksturīgas literārajai valodai, bet sarunvalodā pastāvošās deformācijas, kuras neatbilst fonētiskajām mijām. Bieži vien šis process tiek saistīts ar mīlināmo formu, strupinājumu jeb hipokoristiku vai personvārdu formām ar deminutīvisko piedēkļu veidošanu (Rūķe-Draviņa, 1959, 53.). Viena no vispopulārākajām vārda celma deformācijām ir palatalizācijas, kas parasti attiecas uz pēdējo celma patskani: Aļiska no Alise, Aņņuks, Anņuce no Anna, Elīņuks no Elīna, Justīņuks no Justīne, Katrīņuks no Katrīna, Kristīņuks no Kristīne,

Lieņuks no Liene, Zaņuks, Zaņčuks, Zaņucīte, Zaņulis, Zaņukiņš no Zane, Emīļuks no Emīls vai arī Andrjuha no Andris. Šī palatalizācija ir saistīta ar deminutīvo piedēkļu atvasinājumu un hipokoristiku veidošanu. Visi šie vārdu pārveidojumi atklāj tendenci mīkstināt līdzskaņus deminutīviskajos personvārdos, kuru ir iespējams saistīt ar deminutīvo personvārdu funkciju izrādīt mīļumu pret cilvēku, kura vārdu pārveidojam. Kaut palatalizācija kā celma līdzskaņa deformācija lielākoties ir saistīta ar deminutīviskajiem piedēkļiem, ir arī izņēmumi, piem., Jāņis, Aņa un to atvasinājumi: *Jāņ-uks* < *Jāņis*, *Aņka*, *Aņuta*, *Aņuška*, *Aņčuks*, *Aņuks*, *Aņečka* < *Aņa*
Lielākoties deformācijām ir raksturīgas regulāras līdzskaņu maiņas. Īpaši bieži ir sastopama līdzskaņa *t* deformācija, ja tas ir pēdējais celma līdzskanis. Neīsināto personvārdu celma pārveidojumu starpā ir šādas *t* deformācijas veidi:
t < *c: Samanci* no *Samanta, Sancis* no *Santa*
t < *č: Sanča, Sančo, Saņča* no *Santa, Gača, Gačo, Gač* no *Gatis*
t < *dž: Sandžo* no *Santa, Gadž* no *Gatis*
Retāk sastopamas arī citu pēdējo celma līdzskaņu deformācijas:
dž < *d: Lindža* 5 < *Linda*
dž < *g: Līdža* 1 < *Līga*
dž < *dr: Andža, Andžs, Andž, Andžus, Aņdžus, Aņdža* < *Andris*
č < *d: Anča* < *Andris*
Nereti neīsināti vārdu celmi ar deformētajiem līdzskaņiem tiek atvasināti ar deminutīvajiem piedēkļiem, piem.:
Gačuks, Gačons, Gačiņš < *Gača, Gačo, Gač*
Sančuks, Sančiks, Sančuls < *Sanča, Sančo*
Sancīte < *Sancis*

Vārdu celmi var tikt mainīti ne tikai kvalitatīvi, bet arī kvantitatīvi. Visbiežāk sastopamā kvantitatīvā celma deformācija ir patsakņu saīsināšanās. Lielākoties šīš formas ir populāras starp no personvārdiem atvasinātām deminutīviskajām formām: *Elinčiks*, *Justinčiks*, *Katrinčiks*, *Katrinučka*, *Katrinčuks*, *Kristinka*, *Kristinčuks*, *Kristinčiks*, *Liguška*, *Emilito*, *Emilčiks*, *Ilmarčuks*, *Ilmariks*, *Ilmarčiks*, *Diančiks*, *Dianka*, *Diančuks*, *Dianačka*, *Djančiks*, *Jaņķelis*, *Jaņķels*, *Jaņuks*, *Jaņčuks*, *Jaņč* Acīmredzami lielākā daļa, pat 16 no 21, personvārdiem tika atvasināti ar izskaņām *-čiks* un *-čuks*. Tomēr dažos vārdos kvantitatīvi deformēts celms gadījās

ne tikai ar deminutīviskajiem piedēkļiem paplašinātajās vārdu formās vien, bet arī neatvasinātās vārdu pamatformās: Karlis, Jans, kas savā ziņā arī ir pārgājis no otrās deklinācijas uz pirmo. Visticamāk tieši no šiem vārdu pārveidojumiem radās tālāk norādītie deminutīviskie atvasinājumi:
Karlito, Karluša, Karluha, Karlens < *Karlis, Karls*
Janka, Jancis, Jančuks, Janča, Janķelis, Jancītis, Jančiks, Janelis, Janeks, Jancīts, Jankus, Jančelis, Jančunks, Jancēns, Janis, Janelītis, Jankulis, Jankels < *Jans* kā ar šos formu rakstības variantus *Jeneks, Jencis.*
Retos gadījumos kvantitatīva celma deformācija izpaužās kā monoftongizācija, piem., *Lenčuks* no *Liene*.

Daļas vārdu celmi tika deformēti gan kvalitatīvi, gan kvantitatīvi. Tāda tipa deformācija, palatalizācija skar ne tikai pēdējo celma līdzskani, piem., *Ļiguška, Eļiņčiks*. Šajos vārdos blakus palatalizētajiem līdzskaņiem ir arī patskaņu saīsināšanās. Šīs vispopulārākas deformācijas tendences skaidri redzamas arī vārda *Emīls* variantā *Emiļčiks* un vārda *Kārlis* variantā *Karļis*. Pie šīs grupas varētu piešķirt arī vārda *Elīna* variantu *Eljinka, Eļina*, bet tikai tadā gadījumā, ja tiešām *lj* atbilst *ļ*. Vārda *Liene* formā *Leņčiks* ir ne tikai agrak minētā monoftongizācija kā kvantitatīvas deformācijas izpausme, bet arī palatalizācija. Tomēr vārdā *Gaiča* < *Gatis* notiek pretēja deformācija, diftongizācija, kad īss patskanis kļūst par patskaņu savienojumu. Šajā pašā formā ir arī nemotivētās skaņas *č* < *t*, par kurām jau tika rakstīts augstāk.

3.1.5 Personvārdu galotņu variācijas

Sarunvalodā ievērojamas vārdu variācijas atspoguļojas arī perosnvārdu variantos ar dažādām galotnēm:

Agnesa 1 < *Agnese, Anne* 8, *Annī* 1, *Annis* 1, *Ann* 1 < *Anna, Inessa* 1, *Inesis* 2 < *Inese, Katrins* 1 < *Katrīna, Laurī* 1, *Lauris* 1 < *Laura, Liena* 2 < *Liene, Lindo* 2, *Lindī* 1 < *Linda, Santo* 1 < *Santa, Zanī* 1 < *Zane, Andrs* 4, *Andro* 1, *Andre* 1 > *Andris, Artūro* 3, *Artūrio* 1 < *Artūrs, Dāv* 1, *Dāvs* 2 < *Dāvis, Gato* 1 < *Gatis, Jēkabū* 1 < *Jēkabs, Kasparo* 1 < *Kaspars, Kārls* 2 < *Kārlis, Kristero* 1

< *Kristers*, *Mārs* 1 < *Māris*, *Ričardo* 3, *Ričardio* 1 < *Ričards*, *Rihardo* 1 < *Rihards*, *Roberto* 23 < *Roberts*

Visos šos personvārdu galotņu variantu varētu sadalīt tādās grupās:
1) Personvārdu varianti, kuru dzimte sakrīt ar oriģināla vārda dzimti: *Agnesa* < *Agnese*, *Anne* < *Anna*, *Inessa* < *Inese*, *Liena* < *Liene*, *Andrs* < *Andris*, *Dāvs* < *Dāv*, *Kārls* < *Kārlis*, *Mārs* < *Māris*. Visu četru vīriešu vārdu variantu otrās deklinācijas galotne *-is* tika atstāta ar pirmās deklinācijas galotni *-s*, ko varētu traktēt arī kā vārda īsināšanu. Tomēr sieviešu personvārdu variantus varētu uzskatīt par blakus pastāvošu šo personvārdu paralēlformām (LVG, 2013, 233.).
2) Personvārdu varianti, kuru dzimte nesakrīt ar oriģināla vārda dzimti: *Annis* < *Anna*, *Inesis* < *Inese*, *Katrins* < *Katrīna*, *Lauris* < *Laura*, *Andre* < *Andris*. Skaidri pamanāma tendence, ka sieviešu vārdi daudz biežāk tiek veidoti ar vīriešu dzimtes galotnēm (4 varianti), retāk vīriešu ar sieviešu dzimtes galotnēm (1 variants).
3) Personvārdu varianti, kuri ir atvasināti ar latviešu literārajā valodā nepastāvošajām izskaņām: *Annī* < *Anna*, *Laurī* < *Laura*, *Lindo*, *Lindī* < *Linda*, *Santo* < *Santa*, *Zanī* < *Zane*, *Andro* < *Andris*, *Artūro*, *Artūrio* < *Artūrs*, *Gato* < *Gatis*, *Jēkabū* < *Jēkabs*, *Kasparo* < *Kaspars*, *Kristero* < *Kristers*, *Ričardio* < *Ričards*, *Rihardo* < *Rihards*, *Roberto* < *Roberts*. Šīs izskaņas lielākoties tiek aizgūtas no svešām valodām un zināmā mērā pastāv tikai sarunvalodā.

3.2 Vārdu strupinājumi

Kā atklāja ar anketēšanas palīdzību ievāktie dati, strupinājums ir tiešām izplatīts vārdu pārveidošanas veids. Visi anketējamo uzrakstītie strupinājumi tika salikti četrās grupās:

1) nedeformēti un ar piedēkļiem neatvasināti strupinājumi;
2) nedeformēti un ar piedēkļiem atvasināti strupinājumi;
3) deformēti un ar piedēkļiem neatvasināti strupinājumi;
4) deformēti un ar piedēkļiem atvasināti strupinājumi.

Tālāk tiks apskatītas visas četras strupinājumu grupas.

3.2.1 Nedeformēti un ar piedēkļiem neatvasināti strupinājumi

Vispirms visi nedeformētie un ar piedēkļiem neatvasinātie strupinājumi tika sadalīti grupās pēc to veidošanas pamata: pirmā zilbe, pirmā zilbe un otrās sākums, pirmā, otrā un trešās zilbes sākums vai vārdu beigas. Tad strupinājumi katrā grupā tika sadalīti vēl sīkāk pēc to pamatvārdu struktūras:

Pamats – pirmā zilbe

Aga 21, *Agi* 2, *Agī* 2 < *Agnese, Di* 1 < *Diāna, Lī* 2 < *Līga, Lin* 1 < *Linda , Sa* 1 < *Samanta, Sana* 2, *Sanī* 1, *Sanii* 1 (rakstības variants), *Sanis* 1 < *Santa, Ed* 1, *Eds* 6, *Edis* 13 < *Edgars, Ilis* 1 < *Ilmārs, Ro* 1 < *Roberts*

Starp no pirmās zilbes veidotajiem strupinājumiem dominē sieviešu strupinājumi, bet no vīriešu vārdiem veidotu sturpinājumu ir divreiz mazāk. Visproduktīvākās galotnes ir *-a* (23 strupinājumi) *-is* (15 strupinājumi). 6 strupinājumi tika izveidoti ar sarunvalodai raksturīgajām nelokāmajām galotnēm *-ī* un *-i*, visi no sieviešu vārdiem. Tendence veidot strupinājumus bez galotnēm izteiktāk atklājās starp strupinājumiem, kuru pamatā ir vārds ar pirmo vaļējo zilbi (5 strupinājumi no 7). Interesanti, ka visiem strupinājumu pamatvārdiem ir vienloceklis otrās zilbes sākumā, kā arī neviens strupinājums netiek veidots no personvārda, kura otrajai zilbei ir divlocekļa sākums.

Agne 6 < *Agnese, Ale* 1, *Ali* 3, *Alī* 1, *Alis* 2 < *Alise, Elī* 9, *Ela* 4, *Eli* 3, *Elis* 3, *Ele* 2 < *Elīna, Ina* 1, *Ine* 3, *Ini* 2, *Inī* 1, *Inis* 4 < *Inese, Juse* 7, *Jusis* 15, *Juste* 15, *Justs* 1, *Justī* 1, *Justi* 1, *Justa* 4 < *Justīne, Kate* 67, *Kata* 4, *Katī* 1, *Katre* 1, *Katrī* 1, *Katri* 1 < *Katrīna, Kris* 2, *Krisis* 1, *Krisa* 2, *Krista* 15, *Kriste* 2, *Kristī* 1 < *Kristīne, Līg* 1 < *Līga, Made* 19, *Madis* 2, *Madī* 1, *Mada* 1 < *Madara, Sinta* 6, *Sinte* 1 < *Sintija, Sam* 1, *Samis* 10, *Same* 5, *Sama* 13, *Sams* 1 < *Samanta, Artis* 2, *Arts* 2 < *Artūrs, Emis* 25, *Emi* 1, *Ems* 1, *Emī* 4 < *Emīls, Ilms* 1, *Ilmis* 28, *Ilma* 5, *Ilmo* 1 < *Ilmārs, Jēka* 2 < *Jēkabs, Kasis* 11, *Kaspis* 24, *Kaspa* 2 < *Kaspars, Kris* 5, *Krisis* 8, *Kriss* 7, *Krisa* 1, *Krists* 5, *Kristo* 2 < *Kristaps, Kris* 4, *Krisis* 7, *Kriss* 6, *Krists* 8, *Kristo* 2, *Kristi* 1 < *Kristers, Rič* 2, *Ričs* 41, *Riča* 11, *Ričis* 6, *Ričš* 4, *Ričus* 3 < *Ričards, Riha* 7, *Rihs* 1, *Rihis* 10, *Riho* 3 < *Rihards, Robs* 4, *Robis* 73, *Robo* 1 < *Roberts, Osis* 73, *Osus* 1 < *Oskars*

Šajā strupinājumu apakšgrupā ir redzama tendence no dažiem personvārdiem veidot strupinājumus, kuriem ir divējādi celmi, piem., *Juse* / *Juste* < *Justīne*, *Kate* / *Katre* < *Katrīna*, *Krisa* / *Krista* < *Kristīne*, *Kriss* / *Krists* < *Kristaps*, *Kriss* / *Krists* < *Kristaps*. Tāda variācija attaino šo vārdu strupināšanas potenci. Pat triju šīs grupas strupinājumu pamats ir tas pats celms *Kris*(*t*)-, tāpēc daļa strupinājumu ir identiski, kaut to pamatā ir atšķirīgi vārdi *Krist-ers, Krist-aps* un *Krist-īne*, piem., strupinājumi *Kris, Krisis* tika izveidoti no visiem trīs vārdiem.

Pamats – vārda beigas

Nese 1 < *Agnese*, *Līna* 4, *Līne* 1 (variants) < *Elīna*, *Tīne* 2 < *Justīne*, *Trīna* 6, *Trīne* 3 (variants) < *Katrīna*, *Tīne* 1, *Tīna* 1 (variants) < *Kristīne*, *Manta* 1 < *Samanta*, *Tija* 1 < *Sintija*, *Mīlis* 1 (variants) < *Emīls*, *Mārs* 1 < *Ilmārs, Pars* 1 < *Kaspars*, *Taps* 1 < *Kristaps, Hards* 1 < *Rihards*

Visi šīs grupas strupinājumi tika darināti no trīszilbīgajiem vārdiem, atmetot to pirmo zilbi. Daļa vārdu strupinājumu tikai veikti ne tikai no ierastās vārda formas, bet arī no tās variantiem, piem., vārda *Katrīna*, *Kristīne*, *Elīna* strupinājumi ir gan ar galotni, -*e*, gan ar -*a*. To varēja ietekmēt blakus pastāvošas šo personvārdu paralēlformas: *Katrīna* / *Katrīne*, *Kristīne* / *Kristīna*, *Elīna* / *Elīne* (LVG, 2013, 233.). Serežģītāk paskaidrot personvārda *Emīls* strupinājuma variantu, jo salīdzinot ar iepriekš minētajiem vārdiem, piem., tiek reģistrēti 4264 vārdi *Katrīna* un 374 *Katrīne*, 14 842 *Kristīne* un 2518 *Kristīna*, 8548 *Elīna* un 19 *Elīne*, bet *Emīls* 4796 un tikai 1 *Emīlis* (Perosnvārdu datu bāze)[4].

Kopā šajā grupā ir 656 strupinājumi: 369 vīriešu, bet 287 – sieviešu.

3.2.2 Nedeformēti un ar piedēkļiem atvasināti strupinājumi

Vispirms visi nedeformētie un ar piedēkļiem neatvasinātie strupinājumi tiek sadalīti grupās pēc to veidošanas pamata: pirmā zilbe, pirmā zilbe un otrās sākums, pirmās, otrās un trešās zilbes sākums vai vārdu beigas. Tad strupinājumi katrā grupā tiek sadalīti vēl sīkāk pēc to pamatvārdu struktūras:

Pamats ir pirmā vārda zilbe:

[4] https://personvardi.pmlp.gov.lv/index.php?

Ag-ucis 8, *Ag-ītis* 1, *Ag-sis* 1, *Ag-īte* 1 < *Agnese, A-sis* 1 < *Alise, Lau-ča* 1 < *Lauma, Lau-ča* 1 < *Laura, Lie-ča* 1, *Lie-čuks* 1 < *Liene, Lin-ča* 1 < *Linda, Ma-cis* 1< *Madara, Vel-ča* 6 < *Velta, Ed-uks* 2, *Ed-ulis* 1, *Ed-uro* 1 < *Edgars, Il-dža* 1 < *Ilmārs*

No pirmās vārda grupas izveidotiem strupinājumiem ir divu veidu celmi: slēgti, kas beidzas ar līdzskani, un vaļēji, kas beidzas ar patskani. Tātad daļa piedēkļu tika pievienoti vaļējai zilbei, bet daļa – slēgtai. Ar vaļēju zilbi tika atvasināti krietni mazāk atvasinājumu, tikai 5 no 29. Visi 5 strupinājumi tika veidoti no vārdiem, kuru pirmā zilbe ir vaļēja: *A-sis < A-lise, Lau-ča < Lau-ma, Lau-ča < Lau-ra, Lie-ča < Lie-čuks < Lie-ne, Ma-cis < Ma-dara*. Tomēr vismaz šajā apakšgrupā tāds derivācijas formāts nav produktīvs.

Pamats ir pirmā zilbe un otrās sākums:

Agn-īte 4, *Agn-ēze* 2 < *Agnese, Al-ija* 1, *Al-ēns* 1, *Al-iška* 1 < *Alise, El-ča* 3, *El-iks* 1, *El-īte* 1, *El-ītis* 1, *El-čuks* 1, *El-čiks* 1, *Eli-čiks* 1 < *Elīna, In-cis* 13, *In-ce* 6, *In-čuks* 5, *In-ča* 2, *In-cs* 1, *In-uša* 1, *In-ka* 2, *In-čiks* 1 < *Inese, Jus-īte* 2, *Jus-īts, Just-iņš* 3, *Just-iņa* 2, *Just-ucis* 1, *Just-īte* 1, *Just-ons* 1, < *Justīne , Kat-īte* 5, *Kat-ka* 1, *Kat-ucis* 1, *Kat-iņa* 11, *Kat-uks* 3, *Katr-iks* 1 < *Katrīna, Kris-ītis* 1, *Kris-īte* 4, *Kris-ka* 1, *Kris-ija* 1, *Kris-kis* 1, *Krist-uks* 6, *Krist-uļa* 1, *Krist-iņa* 2, *Krist-ucis* 1 < *Kristīne, Mad-īte* 3, *Mad-ucis* 4, *Mad-ija* 1, *Mad-uks* 1 < *Madara, Sam-īte* 8, *Sam-ītis* 3, *Sam-ča* 3, *Sam-čuks* 1, *Sam-čiks* 1, *Sam-ene* 2, *Sam-sis* 1, *Sam-ija* 1, *Sam-uks* 1, *Sam-ce* 1, *Sam-iņš* 1 < *Samanta, Sint-uks* 17, *Sint-ucis* 5, *Sint-iņa* 4, *Sint-ulis* 3, *Sint-ēns* 2, *Sint-uhs* 1, *Sint-ačka* 1, *Sint-uļa* 1, *Sint-iņš* 1, *Sint-ule* 1, *Sint-iks* 1, *Sint-ītis* 1 < *Sintija, Art-iņš* 5, *Art-iks* 1, *Art-uļa* 1, *Art-ijs* 1 < *Artūrs, Em-ka* 8, *Em-ītis* 2, *Em-ča* 1, *Em-iņš* 1, *Em-iks* 2, *Em-sis* 12, *Em-cis* 5 < *Emīls, Ilm-ītis* 3, *Ilm-iks* 1, *Ilm-uks* 1, *Ilm-īts* 1, *Ilm-ulis* 1 < *Ilmārs, Kas-ītis* 12, *Kas-īts* 7, *Kas-iņš* 5, *Kas-ēns* 2, *Kas-iks* 1, *Kasp-ītis* 3, *Kasp-īts* 3, *Kasp-iņš* 2, *Kasp-els* 1, *Kasp-ijs* 1 < *Kaspars, Kris-ītis* 5, *Kris-īts* 5, *Krist-iņš* 3 < *Kristaps, Kris-ītis* 4, *Kris-ijs* 1, *Kris-īts* 1, *Krist-ens* 1, *Krist-ulis* 1, *Krist-uks* 1, *Krist-ēns* 1, *Krist-čuks* 1, *Krist-iņš* 1 < *Kristers, Mārt-uks* 1, *Mārt-ijs* 1, *Mārt-ulis* 1 < *Mārtiņš, Rič-ons* 3, *Rič-ītis* 2, *Rič-ulis* 2, *Rič-uks* 4, *Rič-aks* 1, *Rič-ka* 1, *Rič-iš* 1, *Rič-ijs* 23, *Rič-iņš* 14, *Rič-šs < Ričards, Rih-ītis* 2, *Rih-īts* 1, *Rih-iņš* 2 < *Rihards*

Rob-čiks 50, *Rob-ītis* 18, *Rob-īts* 4, *Rob-ijs* 5, *Rob-ča* 2, *Rob-iks* 1, *Rob-čuks* 1, *Rob-ēns* 1, *Rob-iņš* 3, *Rob-ka* 1 < *Roberts, Os-ītis* 27, *Os-īts* 9, *Os-ēns* 3, *Os-ka* 3 < *Oskars*

Šajā apakšgrupā agrāk minētais derivācijas modelis ir pavisam nepopulārs. Tikai viena atvasinājuma pamatā ir vaļējais celms: *Eli-čiks* 1 < *Elīna*. Tomēr starp šiem atvasinājumiem ievērojama cita interesanta tendence. Strupinājumi, kuru pamatā ir personvārdi, kuru otrā zilbe sākas ar diviem līdzskaņiem (divlocekļa zilbe), izceļas ar lielāku atvasinājumu variāciju. Tāda tipa personvārdiem ir raksturīgi divējādi strupinājumu atvasinājumi: tie, kuriem pamatā ir pirmā zilbe + pirmais otrās zilbes līdzskanis (*Jus-īte* < *Justīne, Kat-ka* < *Katrīna, Kris-ija* < *Kristīne, Kas-iks* < *Kaspars, Kris-īts* < *Kristaps, Kris-ītis* < *Kristers*), un tie, kuriem pamatā ir pirmā zilbe + divi pirmie otrās zilbes līdzskaņi: (*Just-iņa* < *Justīne, Katr-iks* < *Katrīna, Krist-uļa* < *Kristīne, Kasp-els* < *Kaspars, Krist-iņš* < *Kristaps, Krist-čuks* < *Kristers*). Pēc šiem piemēriem ir redzams, ka trim strupinājumiem ir raksturīgs tāds pats celms: *Kris(t)-*. Tie ir strupinājumi, kuru pamatā ir personvārdi *Kristīne, Kristaps* un *Kristers*, jo pirmā zilbe un pirmie divi otrās zilbes līdzskaņi pilnībā sakrīt.

pamats – vārda beigas:
Gar-iks 1 < *Edgars, Mār-iņš* 1 < *Ilmārs, Trīnīte* 1 < *Katrīna, Tīniņa* 1, *Tīnīte* 1 < *Samanta*

Šajā apakšgrupā visi strupinājumi tiek veidoti no trīszilbīgajiem personvārdiem. Strupinājumu pamatā ir otrā un trešā vārda zilbes, kas tiek atvasinātas ar piedēkļiem. Sieviešu personvārdu strupinājumi tika atvasināti ar literārās valodas izskaņām: *-īte* (2 strup.) un *-iņa* (1 strup.), bet vīriešu ar literārās valodas izskaņu *-iņš* un sarunvalodai raksturīgu *-iks,* ar abām šīm izskaņām tika izveidoti pa vienam variantam.

-īt-*: Ag-īte* 1, *Ag-ītis* 1, *Agn-īte* 4 < *Agnese, El-īte* 1, *El-ītis* 1 < *Elīna, Jus-īte* 2, *Jus-īts* 1, *Just-īte* 1, < *Justīne, Kat-īte* 5, *Trīnīte* 1 < *Katrīna, Kris-ītis* 1, *Kris-īte* 4 < *Kristīne, Mad-īte* 3 < *Madara, Sam-īte* 8, *Sam-ītis* 3, *Tīniņa* 1, *Tīnīte* 1 < *Samanta, Sint-ītis* 1 < *Sintija, Em-ītis* 2, < *Emīls, Ilm-ītis* 3, *Ilm-īts* 1< *Ilmārs, Kas-ītis* 12, *Kas-īts* 7, *Kasp-ītis* 3, *Kasp-īts* 3 < *Kaspars, Kris-ītis* 5, *Kris-īts* 5 < *Kristaps, Kris-ītis* 4, *Kris-īts* 1 < *Kristers, Rič-ītis* 2 < *Ričards, Rih-ītis* 2, *Rih-īts* 1 < *Rihards,*

Rob-ītis 18, *Rob-īts* 4 < *Roberts*, *Os-ītis* 27, *Os-īts* 9 < *Oskars*, **-uc-**: *Ag-ucis* 8 < *Agnese*, *Just-ucis* 1 < *Justīne*, *Kat-ucis* 1 < *Katrīna*, *Krist-ucis* 1 < *Kristīne*, *Mad-ucis* 4 < *Madara*, *Sint-ucis* 5 < *Sintija*, **-č-**: *El-ča* 3 < *Elīna*, *In-ča* 2 < *Inese*, *Lie-ča* 1< *Liene*, *Lin-ča* 1 < *Linda*, *Lau-ča* 1 < *Lauma*, *Lau-*ča 1 < *Laura*, *Sam-ča* 3, *Vel-ča* 6 < *Velta*, *Em-ča* 1 < *Emīls*, *Rei-ča* 3 < *Reinis*, *Rob-ča* 2 < *Roberts*, **-čuk-**: *El-čuks* 1 < *Elīna*, *In-čuks* 5 < *Inese*, *Lie-čuks* 1 < *Liene*, *Sam-čuks* 1 < *Samanta*, *Krist-čuks* 1 < *Kristers*, *Rob-čuks* 1 < *Roberts*, **-uk-**: *Kat-uks* 3 < *Katrīna*, *Krist-uks* 6 < *Kristīne*, *Mad-uks* 1 < *Madara*, *Sam-uks* 1 < *Samanta*, *Sint-uks* 17 < *Sintija*, *Ed-uks* 2 < *Edgars*, *Ilm-uks* 1 < *Ilmārs*, *Krist-uks* 1 < *Kristers*, *Mārt-uks* 1 < *Mārtiņš*, *Rič-uks* 4 < *Ričards*, **-čik-**: *El-čiks* 1, *Eli-čiks* 1 < *Elīna*, *In-čiks* 1 < *Inese*, *Sam-čiks* 1 < *Samanta*, *Rob-čiks* 50 < *Roberts*, **-iņ-**: *Just-iņš* 3, *Just-iņa* 2, *Kat-iņa* 11 < *Katrīna*, *Krist-iņa* 2 < *Kristīne*, *Sam-iņš* 1 < *Samanta*, *Sint-iņa* 4, *Sint-iņš* 1 < *Sintija*, *Art-iņš* 5 < *Artūrs*, *Em-iņš* 1 < *Emīls*, *Mār-iņš* 1 < *Ilmārs*, *Kas-iņš* 5, *Kasp-iņš* 2 < *Kaspars*, *Krist-iņš* 3 < *Kristaps*, *Krist-iņš* 1 < *Kristers*, *Rič-iņš* 14 < *Ričards*, *Rih-iņš* 2 < *Rihards*, *Rob-iņš* 3 < *Roberts*, **-ik-**: *El-iks* 1 < *Elīna*, *Katr-iks* 1 < *Katrīna*, *Sint-iks* 1 < *Sintija*, *Art-iks* 1 < *Artūrs*, *Gar-iks* 1 < *Edgars*, *Em-iks* 2 < *Emīls*, *Ilm-iks* 1 < *Ilmārs*, *Kas-iks* 1 < *Kaspars*, *Rob-iks* 1 < *Roberts*, **-c-**: *In-cis* 13, *In-ce* 6, *In-cs* 1 < *Inese*, *Ma-cis* 1< *Madara*, *Sam-ce* 1 < *Samanta*, *Em-cis* 5 < *Emīls*, **-s-**: *Ag-sis* 1 < *Agnese*, *A-sis* 1 < *Alise*, *Sam-sis* 1 < *Samanta*, *Em-sis* 12 < *Emīls*, **-ij-**: *Al-ija* 1 < *Alise*, *Kris-ija* 1 < *Kristīne*, *Mad-ija* 1 < *Madara*, *Sam-ija* 1 < *Samanta*, *Art-ijs* 1 < *Artūrs*, *Kasp-ijs* 1 < *Kaspars*, *Kris-ijs* 1 < *Kristers*, *Mārt-ijs* 1 < *Mārtiņš*, *Rič-ijs* 23 < *Ričards*, *Rob-ijs* 5 < *Roberts*, **-k-**: *In-ka* 2 < *Inese*, *Kat-ka* 1 < *Katrīna*, *Kris-ka* 1, *Kris-kis* 1 < *Kristīne*, *Em-ka* 8 < *Emīls*, *Rič-ka* 1 < *Ričards*, *Rob-ka* 1 < *Roberts*, *Os-ka* 3 < *Oskars*, **-ul-**: *Sint-ulis* 3, *Sint-ule* 1 < *Sintija*, *Ed-ulis* 1 < *Edgars*, *Ilm-ulis* 1 < *Ilmārs*, *Krist-ulis* 1 < *Kristers* *Mārt-ulis* 1 < *Mārtiņš*, *Rič-ulis* 2 < *Ričards*, **-ēn-**: *Al-ēns* < *Alise*, *Sint-ēns* 2 < *Sintija*, *Kas-ēns* 2 < *Kaspars*, *Krist-ēns* 1 < *Kristers*, *Rob-ēns* 1 < *Roberts*, *Os-ēns* 3 < *Oskars*,**-uļ-**: *Krist-uļa* 1 < *Kristīne*, *Sint-uļa* 1 < *Sintija*, *Art-uļa* 1 < *Artūrs*, **-on-**: *Just-ons* 1 < *Justīne*, *Ričons* 3 < *Ričards*, **-uro**: *Ed-uro* 1 < *Edgars* **-dž-**: *Il-dža* 1 < *Ilmārs*, **-ēz-**: *Agn-ēze* 2 < *Agnese*, **-iška**: *Al-iška* 1 < *Alise*, **-uša**: *In-uša* 1 < *Inese*, **-en-**: *Sam-ene* 2 < *Samanta*, **-uh-**: *Sint-uhs* 1 < *Sintija*, **-ačka**: *Sint-ačka* 1 < *Sintija*, **-el-**: *Kasp-els 1* < *Kaspars*, **-en-**: *Krist-ens* 1 < *Kristers*, **-ak-**: *Rič-aks* 1 < *Ričards*, **-iš-**: *Rič-iš* 1 < *Ričards*

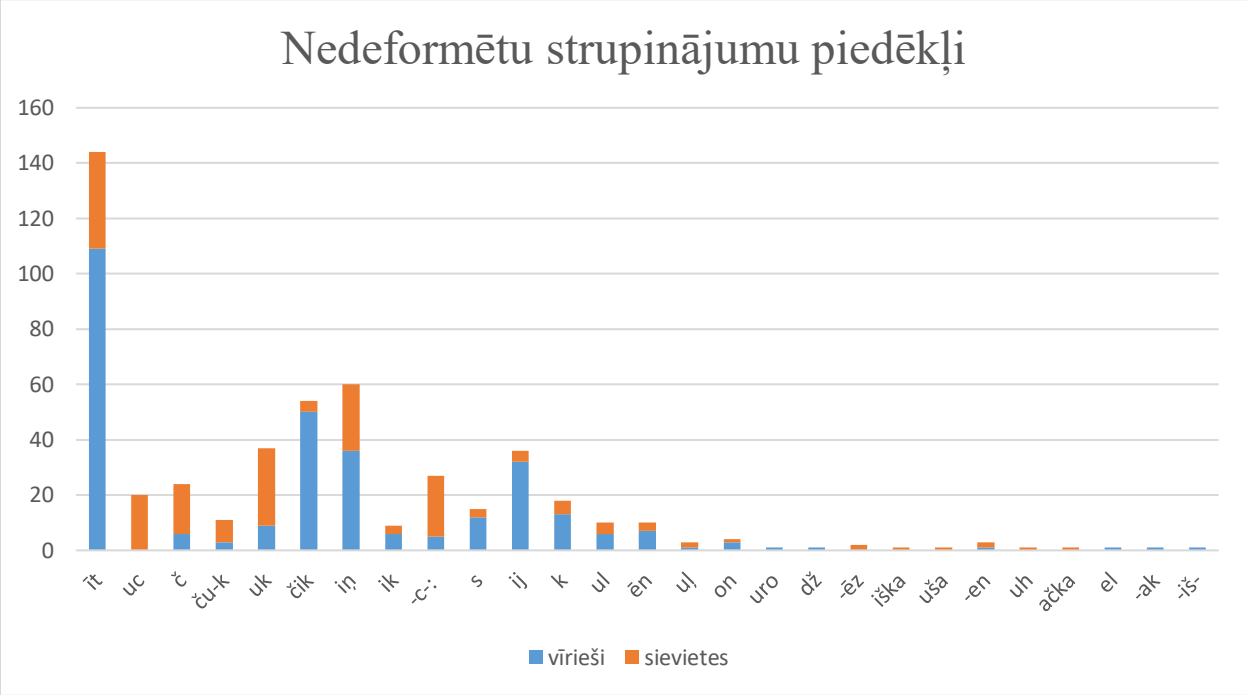
Personvārds *Agnēze* tika atvasināts ar tikai personvārdiem raksturīgu izskaņu *-ēze*, piem*., Terēze* (Siliņš, 1990, 305)

Tabula 3. Nedeformētu strupinājumu piedēkļi

Piedēkļi	Vīriešu	Sieviešu	Vīriešu %	Sieviešu %	Kopā %
-īte/-ītis/-īts	109	35	35,9%	18,2%	29,0%
-iņš/-iņa	36	24	11,8%	12,5%	12,1%
-čiks	50	4	16,4%	2,1%	10,9%
-uks	9	28	3,0%	14,6%	7,5%
-ijs/-ija	32	4	10,5%	2,1%	7,3%
-cs/-ce/-cis	5	22	1,6%	11,5%	5,4%
-ča	6	18	2,0%	9,4%	4,8%
-ucis	0	20	0,0%	10,4%	4,0%
-ka/-kis	13	5	4,3%	2,6%	3,6%
-s-	12	3	3,9%	1,6%	3,0%
-čuks	3	8	1,0%	4,2%	2,2%
-ulis/-ule	6	4	2,0%	2,1%	2,0%
-ēns	7	3	2,3%	1,6%	2,0%
-iks	6	3	2,0%	1,6%	1,8%
-ons	3	1	1,0%	0,5%	0,8%
-uļa	1	2	0,3%	1,0%	0,6%
-ens	1	2	0,3%	1,0%	0,6%
-ēze	0	2	0,0%	1,0%	0,4%
-dža	1	0	0,3%	0,0%	0,2%
-iška	0	1	0,0%	0,5%	0,2%
-uša	0	1	0,0%	0,5%	0,2%
-uro	1	0	0,3%	0,0%	0,2%
-uha	0	1	0,0%	0,5%	0,2%
-ačka	0	1	0,0%	0,5%	0,2%

-ele	1	0	0,3%	0,0%	0,2%
-aks	1	0	0,3%	0,0%	0,2%
-iš	1	0	0,3%	0,0%	0,2%

Gandrīz trešdaļa visu nedeformēto strupinājumu tika atvasināti ar piedēkli *-īt-*, otrajā vietā ir piedēklis *-iņ-*, ar kuru tika atvasināti 12,1% no visiem atvasinājumiem, bet trešais pēc produktivitātes ir piedēklis *-čik-* ar 10,9%. Vīriešu strupinājumi visbiežāk tiek atvasināti ar piedēkļiem *-īt-*, *-čik-*, *-iņ-*, *-ij-*, bet sieviešu ar *-īt-*, *-uk-*, *-iņ-*.

-īt-: *In-cīte* 2, *In-cītis* 2 < Inese, *Katr-ul-īte* 1 < *Katrīna*, *Mad-ucīte* 1 < *Madara*, *Sam-ul-ītis* 1 < *Samanta*, *Sint-uc-ītis* 1< *Sintija*, *Art-uc-ītis* 2, *Art-ut-ītis* 1 < *Artūrs*, *Em-s-īt-is* 1, *Em-uc-ītis* 1 < *Emīls, , Krist-ul-īts* 1 < *Kristaps*, *Mārt-ul-ītis* 1 < *Mārtiņš*, *Rob-ul-ītis* 1 < *Roberts*

-iņ-: *In-čuk-iņš* 1 < Inese, *Sint-ul-iņa* 1 < *Sintija*, *Art-us-ik* 1 < *Artūrs*, *Mārt-uk-iņš* 1 < *Mārtiņš*

Šajā apakšgrupā no 20 ar diviem piedēkļiem atvasinātiem peersonvārdu strupinājumiem, pat 15 tika atvasināti ar piedēkli *-īt-*, bet 5 ar *-iņ-*. Tas rāda, ka šie piedēkļi ir ļoti produktīvi atvasainājumos no deminutīvajām formām.

Kopā 510 vārdu: 314 vīriešu un 202 sieviešu

3.2.3 Deformēti un ar piedēkļiem neatvasināti strupinājumi

Vispirms visi nedeformēti un ar piedēkļiem neatvasināti strupinājumi tika sadalīti grupās pēc to veidošanas pamata: pirmā zilbe, pirmā zilbe un otrās sākums, pirmās, otrās un trešās zilbes sākums vai vārdu beigas. Tad strupinājumi katrā grupā vēl tika sīkāk sadalīti pēc to pamatvārdu struktūras:

Pamats – pirmā zilbe:
Adža (*Ag-*) 2 < *Agnese*, *Saņa* 1 (*San-*) < *Santa*, *Siņa* 1 (*Sin-*) < *Sintija*, *Edzis* 6 (*Ed-*), *Edža* 70, *Edžus* 18, *Edžs* 3, *Ēdža* 1 (*Ed-*) < *Edgars*

Šajā apakšgrupā visi strupinājumi radušies no personvārdiem, kuru pirmā zilbe ir slēgta. Tika deformēti divi divzilbīgie (*Edgars*, *Santa*) un divi trīszilbīgie (*Agnese, Sintija*) personvārdi. Visas deformācijas, kas ir notikušas šajā apakšgrupā ir kvalitatīvas.

Pamats ir pirmā zilbe un otrās sākums:
Aļa 3 < *Alise, Ella* 3, *Eļa* 4 < *Elīna, Jusča* 1, *Jušča* 1, *Jušķis* 1 < *Justīne*
Kača 30, *Kač* 1, *Keta* 1 < *Katrīna, Kriča* 1, *Kriša* 1, *Krišča* 3, *Krisča* 1 < *Kristīne*, *Mādža* 1, *Madža* 31, *Madzis* 2, *Madze* 1 < *Madara*, *Sema* 6, *Semū* 1, *Semī* 1 < *Samanta, Sinč* 1, *Sinča* 66, *Sindža* 6, *Sincis* 5 < *Sintija, Arča* 45, *Arčs* 4, *Arčis* 1, *Ārča* 1, *Ārčs* 1, *Ārčis* 1 < *Artūrs*, *Jēcis* 56 < *Jēkabs*, *Kaša* 1, *Kāsis* 1 < *Kaspars*, *Krišs* 5, *Kriša* 1, *Krišča* 5 < *Kristaps*, *Krisča* 1, *Krišs* 1 < *Kristers*, *Mārdža* 1, *Mārcis* 27, *Marčo* 2, *Marčs* 1, *Mārč* 4, *Mārčs* 3, *Mārča* 34, *Marts* 1, *Marti* 1 < *Mārtiņš*, *Oša* 1 < *Oskars*

Šajā apakšgrupā tiek iekļauti strupinājumi, kuri ir deformēti gan kvalitatīvi, gan kvantitatīvi. Kā jau tika ievērots agrāk, personvārdu strupinājumu ar celmu *–Kris(t)* struktūra ir variācijām

bagātāka. Šī tendence šajā apakšgrupā ir pamanāma ne tik stipri kā pārējās apakšgrupās, bet tomēr ir iespējams atrast šīs variācijas piemēru arī starp šiem strupinājumiem, piem., *Kriša* blakus *Krišča* no *Kristīnes*, *Kristapa* (gan no vārda *Kristīne*, gan no vārda *Kristaps* tika izveidoti vienādi strupinājumi).

Strupinājuma pamats – vārda beigas:
Manč-o 1 < *Samanta*

Šī apakšgrupa nav īpaši liela. Tajā ir tikai viens kvalitatīvi deformēts strupinājums.

Kvantitatīva deformācija:

Sema 6*, Semū* 1*, Semī* 1< *Samanta*
Marts 1, *Marti* 1 < *Mārtiņš*

Šaja apakšgrupā deformētie strupinājumi veidoti tikai no diviem personvārdiem. Vārda *Mārtiņš* hipokorismiem ir raksturīga celma patskaņa saīsināšanās, bet vārda *Samanta* hipokorismu celmā vien patskanis aizvietots ar citu: *e* < *a*. Šī deformācija varēja notikt arī ārzemju personvārdu ietekmē – angļu *Sam* /ˈsæm/.

Gan kvalitatīva, gan kvantitatīva:

Ārča 1*, Ārčs* 1*, Ārčis* 1 < *Artūrs*
Marčo 2*, Marčs* 1 < *Mārtiņš*
Mādža 1 < *Madara*

Šajā apakšgrupā ir strupinājumi, kuriem piemīt gan kvalitatīvas, gan kvantitatīvas maiņas. Kvantitatīva maiņa ir divējāda, kad notiek celma patskaņa saīsināšana: *Marčo, Marčs* < *Mārtiņš* un kad notiek celma patskaņa pagarināšana: *Mādža* < *Madara, Ārča , Ārčs , Ārčis* < *Artūrs*. Visos gadījumos tika deformēta skaņa *a*: *a* < *ā* / *ā* < *a*. 6 no 7 kvalitatīvas maiņas gadījumu šajā apakšgrupā ir *č* < *t*, un tikai viens *dž* < *d*.

Kvalitatīvā deformācija:

***šč* < *st*:** *Jušča* 1 < *Justīne*, *Krisča* 1 < *Kristīne*, *Krišča* 1< *Kristaps*, *Krisča* 1 < *Kristers*

***šķ* < *st*:** *Jušķis* 1 < *Justīne*

***č* < *t*:** *Kača* 30, *Kač* 1 < *Katrīna*, *Sinč* 1, *Sinča* 66 < *Sintija*, *Arča* 45, *Arčs* 4, *Arčis* 1, *Ārča* 1, *Ārčs* 1, *Ārčis* 1 < *Artūrs*, *Marčo* 2, *Marčs* 1, *Mārč* 1, *Mārčs* 3, *Mārča* 34 < *Mārtiņš*

***č* < *s*:** *Kriča* 1 < *Kristīne*

***š* < *s*:** *Kriša* 1 < *Kristīne*, *Kaša* 1 < *Kaspars*, *Krišs* 5, *Kriša* 1 < *Kristaps*, *Krišs* 1 < *Kristers*, *Oša* 1 < *Oskars*

***c* < *k*:** *Jēcis* 56 < *Jēkabs*

***dž* < *d*:** *Madža* 31 *Mādža* 1 < *Madara* < *Madara*, *Edža* 70, *Edžus* 18, *Edžs* 3, *Ēdža* 1 < *Edgars*

***dz* < *d*:** *Madzis* 2, *Madze* 1 < *Madara*, *Edzis* 6 < *Edgars*

***dž* < *t*:** *Sindža* 6 < *Sintija*, *Mārdž* 1 < *Mārtiņš*

***c* < *t*:** *Sincis* 5 < *Sintija*, *Mārcis* 27 < *Mārtiņš*

***dž* < *g*:** *Adža* 1 < *Agnese*

***ļ* < *l*:** *Aļa* 3 < *Alise*, *Eļa* 4 < *Elīna*

***ņ* < *n*:** *Saņa* 1 < *Santa*, *Siņa* 1 < *Sintija*

Tabula 4. Strupinājumu deformācijas

Celma deformācijas	Vīriešu	Sieviešu	Vīriešu %	Sieviešu %	Kopā %
č < t	94	98	32,8%	34,1%	43,0%
dž < d	92	32	32,1%	11,1%	27,8%
c < k	56	0	19,5%	0,0%	12,6%
c < t	27	5	9,4%	1,7%	7,2%
š < s	9	1	3,1%	0,3%	2,2%
dz < d	6	3	2,1%	1,0%	2,0%
dž < t	1	6	0,3%	2,1%	1,6%
ļ < l	0	7	0,0%	2,4%	1,6%
šč < st	2	2	0,7%	1,3%	0,9%
ņ < n	0	2	0,0%	0,7%	0,4%
dž < g	0	1	0,0%	0,3%	0,2%
č < s	0	1	0,0%	0,3%	0,2%
šķ < st	0	1	0,0%	0,3%	0,2%

Celma deformācija: Šajā apakšgrupā kopā ir 463 vārdi, 159 no tiem ir sieviešu, bet vīriešu – 304, kas ir divreiz vairāk. No visiem deformētiem celmiem 3,7% deformāciju bija kvantitatīvas (17 gadījumu). Tika piefiksēti 446 kvalitatīvas maiņas gadījumi, kas būtu 94,3% no visiem deformācijas gadījumiem šajā apakšgrupā. Gandrīz puse no visām kvalitatīvajām maiņām ir maiņa *č < t*.

Šajā grupā kopā ir 463 vārdi, no kuriem 304 ir vīriešu, bet 159 – sieviešu.

3.2.4 Deformēti un ar piedēkļiem atvasināti strupinājumi

Vispirms visi nedeformēti un ar piedēkļiem neatvasināti strupinājumi tiek sadalīti grupās pēc to veidošanas pamata: pirmā zilbe, pirmā zilbe un otrās sākums, pirmās, otrās un trešās zilbes sākums vai vārdu beigas. Tad strupinājumi katrā grupā tiek sadalīti vēl sīkāk pēc to pamatvārdu struktūras:

Pamats – pirmā zilbe:
Adž-īts 1 < *Agnese*
Siņ-ika 1 < *Sintija*

Šajā, samērā negausā trupinājumu apakšgrupā, ir tikai divi personvārdu varianti: *Adž-īts* < *Agnese*, *Siņ-ika* < *Sintija*. Abiem strupinājumiem pamatā ir kvalitatīvi deformēts celms.

Pamats – pirmā zilbe un otrās sākums:
Agneš-uks 5 < *Agnese, Aļ-uks* 1 < *Alise, Eļ-uks* 2 < *Elīna, Iņ-uks* 1 < *Inese, Juš-uks* 2 *Jusķ-iks*, 2, *Jusc-iks* 3, *Jusč-uks* 1, *Jušč-iņa* 1 < *Justīne, Kač-iņa* 8, *Kač-uks* 7, *Kač-ukiņš* 1, *Kac-ītis* 1 < *Katrīna*, *Krisč-uks* 3, *Krišč-iks* 1, *Krišc-uks* 1, *Kriš-uks* 4, *Krisķ-inka* 1 < *Kristīne, Madž-uks* 5, *Madž-iņš* 1, *Madž-uk-iņš* 1, *Madž-ulis* 1, *Madž-iņa* 3, *Madž-ule* 1 *Madz-ēns* 1, *Madz-iks* 1, *Madz-ītis* 1 < *Madara, Sem-ija* 1, *Samm-ija* 1 < *Samanta, Sinč-uks* 18, *Sinč-uls* 1, *Sinč-iks* 1, *Sinc-īte* 1 < *Sintija, Arč-ijs* 8, *Arč-iks* 5, *Arč-iņš* 6 (Art-), *Ārč-ijs* 18, *Ārt-ijs* 1 (Art-), *Arķ-iks* 1 < *Artūrs, Edz-iks* 1, *Edz-īts* 1, *Edz-ītis* 1, *Edž-ulis* 8, *Edž-ons* 8, *Edžiņš* 23, *Edž-uks* 5, *Edž-iks* 1, *Edž-ārs* 1 < *Edgars, Jēc-ītis* 10, *Jēč-uks* 2, *Jēč-iņš* 1, *Jēč-ukiņš* 1, *Jēc-īts* 2 < *Jēkabs, Kaš-ka* 1, *Kaš-uks* 2, *Kaš-elis* 1, *Kaš-ers* 1, *Kās-ēns* 1 < *Kaspars, Kriš-iņš* 1, *Kriš-elis* 1 < *Kristaps, Krišč-iks* 1 < *Kristers, Marč-uks* 1, *Mar-čello* 1, *Mač-iņš* 1, *Mārdž-iņš* 1, *Mārc-īts* 1, *Mārc-ēns* 1, *Mārc-ītis* 4, *Mārč-iņš* 1, *Mārč-uks* 6, *Mart-ejs* 1 < *Mārtiņš, Ric-uļ-iņš* 1 , *Ric-ītis* 1 < *Ričards*
Rik-ijs 2, *Rik-iņš* 1, *Rik-sis* 1 < *Rihards, Oš-uks* 2, *Ošk-āns* 1, *Oš-aks* 1, *Oš-elis* 1 < *Oskars*

Pamats – vārda beigas

Hārd-ijs 1 < *Rihards*

Šajā apakšgrupā tika iekļauts tikai viens strupinājums, kas tika deformēts kvantitatīvi un atvasināts ar piedēkli *-ij-*.

uk-: *Agneš-uks* 5 < *Agnese*, *Aļ-uks* 1 < *Alise*, *Eļ-uks* 2 < *Elīna*, *Iņ-uks* 1 < *Inese*, *Juš-uks* 2, *Jusč-uks* 1 < *Justīne*, *Kač-uks* 7 < *Katrīna*, *Krišč-iks* 1, *Krišc-uks* 1, *Kriš-uks* 4, *Krisč-uks* 3 < *Kristīne*, *Madž-uks* 5, *Madž-iņš* 1 < *Madara*, *Sinč-uks* 18 < *Sintija*, *Edž-uks* 5 < *Edgars*, *Jēč-uks* 2, *Jēč-ukiņš* 1 < *Jēkabs*, *Kaš-uks* 2 < *Kaspars*, *Marč-uks* 1, *Mārč-uks* 6 < *Mārtiņš*, *Oš-uks* 2 < *Oskars*
-ik-: *Jusķ-iks* 2, *Jusc-iks* 3 < *Justīne*, *Madz-iks* 1 < *Madara*, *Sinč-iks* 1, *Siņ-ika* 1 < *Sintija*, *Arč-iks* 5, *Arķ-iks* 1 < *Artūrs*, *Edz-iks* 1, *Edž-iks* 1 < *Edgars*, *Krišč-iks* 1 < *Kristers*, *Mar-iks* 1 < *Mārtiņš*
-iņ-: *Jušč-iņa* 1 < *Justīne*, *Kač-iņa* 8 < *Katrīna*, *Madž-iņa* 3 < *Madara*, *Arč-iņš* 6 < *Artūrs*, *Edž-iņš* 23 < *Edgars*, *Jēč-iņš* 1 < *Jēkabs*, *Kriš-iņš* 1 < *Kristaps*, *Mārdž-iņš* 1, *Mārč-iņš* 1 < *Mārtiņš*, *Rik-iņš* 1 < *Rihards*, **-īt-**: *Adž-īts* 1 < Agnese, Kac-*ītis* 1 < *Katrīna*, *Madz-ītis* 1 < *Madara*, *Sinc-īte* 1 < *Sintija Edz-īts* 1, *Edz-ītis* 1 < *Edgars*, *Jēc-ītis* 10, *Jēc-īts* 2 < *Jēkabs*, *Mārc-īts* 1, *Mārc-ītis* 4 < *Mārtiņš*, *Ric-ītis* 1 < *Reinis*, **-ij-**: *Sem-ija* 1, *Samm-ija* 1 < *Samanta*, , *Arč-ijs* 8, *Ārč-ijs* 18, *Ārt-ijs* 1 < *Artūrs*, *Rik-ijs* 2 < *Rihards*, **-ej-**: *Mart-ejs* 1 < *Mārtiņš*, **-ul-**: *Madž-ulis* 1, *Madž-ule* 1 < *Madara*, *Sinč-uls* 1 < *Sintija*, *Edž-ulis* 8 < *Edgars*, **-ēn-**:*Madz-ēns* 1 < *Madara*, *Kās-ēns* 1 < *Kaspars*, *Mārc-ēns* 1 < *Mārtiņš*, **-el-**: *Kaš-elis* 1 < *Kaspars*, *Kriš-elis* 1< *Kristaps*, *Oš-elis* 1 < *Oskars*, **-k-**: *Kaš-ka* 1 < *Kaspars*, **-ān-**: *Ošk-āns* 1 < *Oskars*, **-ār-**: *Edž-ārs* 1 < *Edgars*, **-uļ-**: < *Ričards*, **-on-**: *Edž-ons* 8 < *Edgars*, **-er-**: *Kaš-ers* 1 < *Kaspars*, **-s-:** *Rik-sis* 1 < *Rihards*
-ak-: *Oš-aks* 1 < *Oskars*

Kvantitatīva deformācija

Sem-ija 1, *Samm-ija* 1 < Samanta
Ārč-ijs 18, *Ārt-ijs* 1 < Artūrs
Kās-ēns 1 < Kāsēns
Mart-ejs 1 < Martejs

Daļa no šiem strupinājumu celmiem ir deformēti ne tikai kvantitatīvi, bet arī kvalitatīvi.

Kvalitatīva deformācija

ļ < l: *Aļ-uks* 1 <Alise, *Eļ-uks* 2 < Elīna

ņ< n: *Siņ-ika* 1 < Sintija, *Iņ-uks* 1 < Inese

dž < g: *Adžīte < Agnese*

š < s: *Agneš-uks* 5 < *Agnese*, *Juš-uks* 2 < *Justīne*, *Kriš-uks* 4 < *Kristīne*, *Kaš-ka* 1, *Kaš-uks* 2, *Kaš-elis* 1, *Kaš-ers* 1 < *Kaspars*, *Kriš-iņš* 1, *Kriš-elis* 1 < *Kristaps*, *Oš-uks* 2, *Oš-kāns* 1, *Oš-aks* 1, *Oš-elis* 1 < *Oskars*

ķ < t: *Jusķ-iks* 2 < *Justīne*, *Krisķ-inka* 1 < *Kristīne*, *Arķ-iks* 1 < *Artūrs*,

sč < st: *Jusč-uks* 1 < *Justīne*, *Krisč-uks* 3 < *Kristīne*

šč < st: *Jušč-iņa* 1 < *Justīne*, *Krišč-iks* 1 < *Kristīne*, *Krišč-iks* 1 < Kristers

sc < st: *Jusc-iks* 3 < *Justīne*,

č < t: *Kač-iņa*, 8 *Kač-uks* 7, *Kač-ukiņš* 1 < *Katrīna*, *Sinč-uks* 18, *Sinč-uls* 1, *Sinč-iks* 1 < *Sintija*, *Arč-ijs* 8, *Arč-iks* 5, *Arč-iņš* 6, *Ārč-ijs* 18, < *Artūrs*, *Mārč-iņš* 1, *Mārč-uks* 1, *Marčello* 1, *Marč-uks* 1 < *Mārtiņš*

c < t: *Kac-ītis* 1 < *Katrīna*, *Sinc-īte* 1 < *Sintija*, *Mārc-īts* 1, *Mārc-ēns* 1, *Mārc-ītis* 4 < *Mārtiņš*,

dž < d: *Madž-uks* 5, *Madž-iņš* 1, *Madž-uk-iņš* 1, *Madž-ulis* 1, *Madž-iņa* 3, *Madž-ule* 1 < *Madara*, *Edž-ulis* 8, *Edž-ons* 8, *Edžiņš* 23, *Edž-uks* 5, *Edž-iks* 1, *Edž-ārs* 1 < *Edgars*, *Mārdž-iņš* 1 < *Mārtinš*

dz < d: *Madz-ēns* 1, *Madz-iks* 1, *Madz-ītis* 1 < *Madara*, *Edz-iks* 1, *Edz-īts* 1, *Edz-ītis* 1< *Edgars*

c < k: *Jēc-ītis* 10, *Jēc-īts* 2 < *Jēkabs*

č < k: *Jēč-uks* 2, *Jēč-iņš* 1, *Jēč-ukiņš* 1 < *Jēkabs*

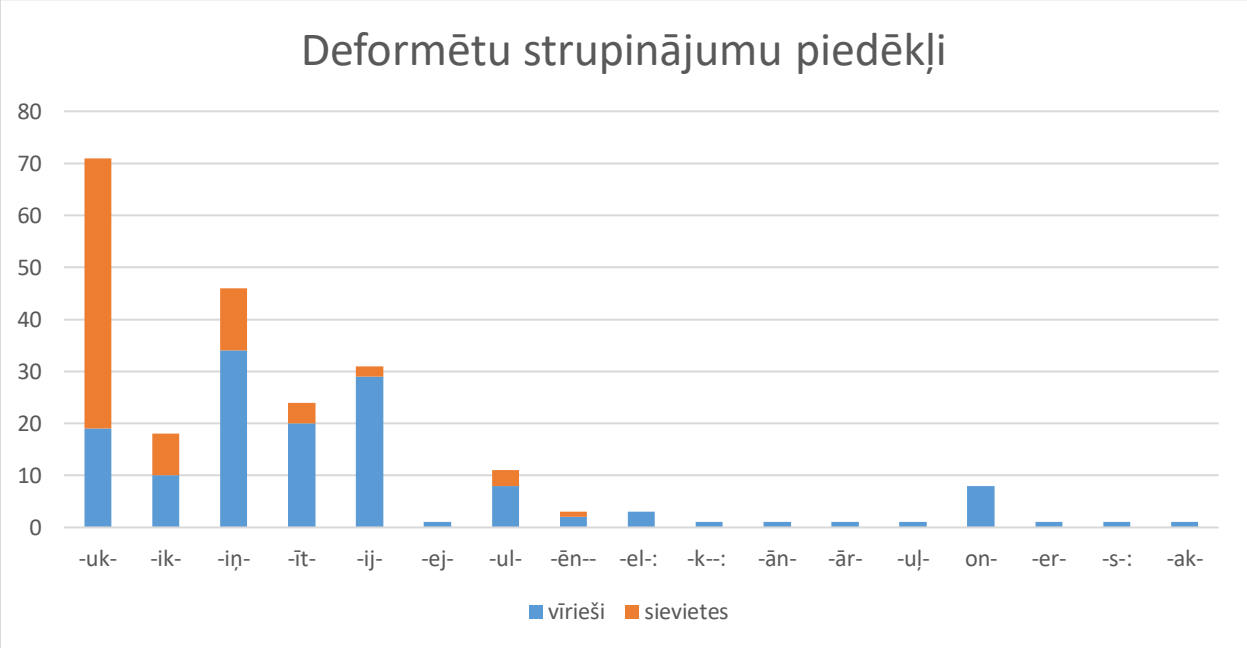
c < č: *Ric-uļ-iņš* 1 , *Ric-ītis* 1 < *Ričards*

k < h: *Rik-ijs* 2, *Rik-iņš* 1, *Rik-sis* 1 < *Rihards*

Tabula 5. Deformētu strupinājumu piedēkļi

piedēkļi	Vīrieši	sievietes	proc vīr	proc mot	proc kopā
-uk-	19	52	13%	37%	32%

-iņ-	34	12	24%	9%	21%
-ij-	29	2	21%	1%	14%
-īt-	20	4	14%	3%	11%
-ik-	10	8	7%	6%	8%
-ul-	8	3	6%	2%	5%
on-	8	0	6%	0%	4%
-ēn-	2	1	1%	1%	1%
-el-:	3	0	2%	0%	1%
-k-:	1	0	1%	0%	0%
-ān-	1	0	1%	0%	0%
-ār-	1	0	1%	0%	0%
-uļ-	1	0	1%	0%	0%
-ej-	1	0	1%	0%	0%
-er-	1	0	1%	0%	0%
-s-	1	0	1%	0%	0%
-ak-	1	0	1%	0%	0%

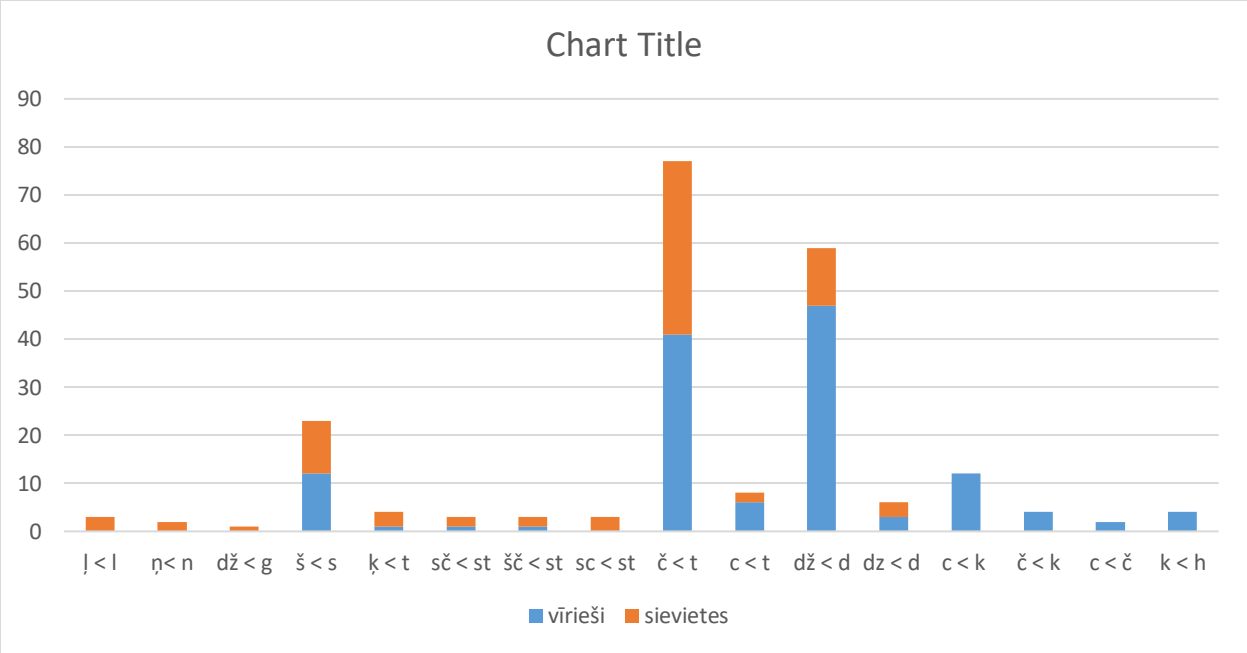
Tabula 6. Strupinājumu deformācijas

stelma deformācijas	vīrieši	sievietes	vyr proc	mot proc	viso proc
ļ < l	0	3	0%	2%	1%
ņ< *n*	0	2	0%	1%	1%
dž < *g*	0	1	0%	1%	0%
š < *s*	12	11	9%	8%	11%
ķ < *t*	1	3	1%	2%	2%
sč < *st*	1	2	1%	1%	1%
šč < *st*	1	2	1%	1%	1%
sc < *st*	0	3	0%	2%	1%
č < *t*	41	36	31%	27%	36%
c < *t*	6	2	4%	1%	4%
dž < *d*	47	12	35%	9%	28%
dz < *d*	3	3	2%	2%	3%
c < *k*	12	0	9%	0%	6%
č < *k*	4	0	3%	0%	2%
c < *č*	2	0	1%	0%	1%
k < *h*	4	0	3%	0%	2%

Atvasinājumi no deminutīvajām formām

Kač-uk-iņš 1 < Katrīna, *Ric-uļ-iņš 1 < Ričards, Madž-uk-iņš* 1 < *Madara*

Šajā apakšgrupā ir tikai trīs tāda tipa atvasinājumi, kuriem visiem ir ļoti līdzīga sistēma: visi trīs, no kuriem 2 ir sieviešu dzimtē, tika atvasināti ar vīriešu dzimtas izskaņu *-iņš*. Abu sieviešu dzimtes personvārdu atvasinājumu pamats ir vārds ar piedēkli *-uk-*. Bet vīrieša personvārds tika atvasināts no deminutīva ar piedēkli *-uļ-*.

Šajā grupā kopā ir 227 vārdi, no kuriem 142 ir vīriešu, bet 84 sieviešu.

3.2.5 Reduplikācija

Didi 1, *Didī* 2 < *Diāna*, *Sis-īte* 1 < *Sintija*, *Kikucis* 1 < *Kikī* 4, *Kiki* 2, *Kikis* 1, *Kika* 24 < *Kristīne*, *Kiksis* 1 < *Kikis* 1 < *Kristaps*.

Visas pētāmo vārdu reduplikācijas tika veidotas gan no pirmās nedeformētas zilbes: *Didi* un *Didī* no *Di-ānas*, gan no deformētas: *Kikī, Kiki, Kikis, Kika, Kiksis, Kikis* no *Kri-staps un Kri-stīne*. Faktiski reduplikātiem ir tikai divi celmi: *di-* un *kri-*, kas sinkopes veidā tika sastrupināts līdz *ki-*. Daļa no šiem reduplikātiem tika atvasināti ar piedēkļiem: *Kik-ucis, Kik-sis*.

3.3 Personvārda aizvietošana

Dažreiz vārdi tika atstāti ar tā paša vārda variantu vai citu vārdu. Latviešu antroponīmikā nav vienotas teorētiskās pozīcijas, kur ir atsevišķa vārda un vārda varianta robežas. No oficiāla un birokrātiska viedokļa personvārdi *Emīlija* un *Emilija* ir atšķirīgi vārdi, bet no etimoloģiskā viedokļa tie ir tikai atšķirīgi tā paša vārda varianti. Šis jautājums baltu onomastikā nav ticis risināts (Balode, 2018, 66.), tāpēc arī vārdu aizstāšana ar citiem vardiem nav pētīta.

3.3.1 Aizvietošana ar citas valodas tā paša vārda variantu

Visbiežāk latviešu personvārdi tiek aizstāti ar angļu personvārdiem. Vārdu *Laura* mēdz aizstāt ar angļu *Lora, Elīnu* – ar *Elis,* bet *Kristapu* aizstāj ar *Kristoferi*, kas visticamāk nāk no angļu *Christopher*. *Dāvi* latvieši dažreiz mēdz uzrunāt par *Deivu, Deivi, Deivisu*. Visi šie personvārdi ir angļu vārda *David* varianta strupinājumi. Anketās šie varianti tika minēti diezgan bieži: *Deiviss* 2, *Deivs* pat 6 reizes. Tas nav vienīgais personvārds, kuru aizstāj ar svešvalodu personvārdu strupinājumiem. *Bobs, Bobis* un *Bobijs* ir tie vārdi, ar kuriem latvieši mēdz aizstāt personvārdu *Roberts*. Vārda *Ričards* vietā dažreiz tiek lietoti angļu varianta *Richard* strupinājumi *Diks, Riks*. Diezgan populāri latviešu starpā ir arī itāļu vārdi. Vārds *Kārlis* tiek aizstāts ar *Carlo* vai *Karlo,* pēdējais variants ir diezgan populārs, anketās tas tika pieminēts 5 reizes. *Māri* mēdz uzrunāt kā *Mario,* to apliecina piecas anketas. *Mārtiņš* divas reizes tika nosaukts par *Martino*. Spāņu vīriešu personvārdā *Laurensio* dažreiz tiek saukta Laura. Vārdu *Kārlis* mēdz aizstāt arī ar spāņu variantu *Karlos*. Personvārda *Emīls* varianti *Emiljano* un ar latvisko galotni – *Emiljans* var būt ticis aizgūts gan no spāņu, gan no itāļu valodas, tāpat kā vārda *Rihards* variants *Rikardo,* kas ir raksturīgs gan spāņiem, gan itāļiem. Anketās piecas reizes tika minēts arī franču personvārds *Andrē* kā latviešu *Andris* variants. Vēl personvārds *Andris* tika aizstāts ar skandināvu valodām (dāņu, zviedru, norvēģu) raksturīgu vārda variantu *Andres*. Vārda *Kārlis* variants *Carl* arī ir diezgan plaši llietojams. Pēc lappusi augstāk norādītajiem datiem šo vārda variantu lieto gan Skandināvu valodās, gan Vācijā, gan angliski runājošajās valstīs. Daļai vārdu variantu izcelsmi tālu meklēt nevajag, piemēram, vārda *Agnese* variants *Agneška* un *Agņeška* ir pārņemti no poļu valodas, bet vārda *Alise* variants *Aļisa*, kā arī tā strupinājums *Ļisa* visticamāk pārņemti no krievu valodas. Tā

liek domāt nemotīvēti palatalizēts vārda celms, kas atbilst krieviskai šī vārda izrunai. Vārdu *Jānis* un *Mārtiņš* varianti *Jons* un *Martīns* acīmredzot pārņemti no lietuviešiem.

3.3.2 Aizvietošana ar citu vārdu

Dažreiz vārdi tiek aizstāti ne tikai ar citās valodās lietojamiem tā paša vārda variantiem, bet arī ar pavisam citiem vārdiem vai to variantiem. Vienā gadījumā tie vārdi un varianti var būt no latviešu valodas, piemēram, dažās anketās pie vārda *Lauma* variantiem tiek pieminēti arī deminutīviskie atvasinājumi *Laimiņa, Laimiņš, Lauriņa*, kas sava ziņā ir deminutīvi no vārdiem *Laima* un *Laura*. Vārds Madara tiek aizstāts ar vārdu *Māra,* bet *Samanta* – ar vārdu *Santa* un tā hipokorismu *Sanciks* un *Elīna* – ar daudz retāku personvārdu *Elija*. Kā vārda *Dāvis* variants dažreiz tiek lietotots personvārds *Dāvids* un tā deminutīvs *Dāvidiņš*, bet vārda *Edgars* vietā – vārdi *Eidārs* un *Edijs*. *Mārtiņš* tiek aizstāts ar personvārdu *Vilmārs* vai *Māris* un tā deminutīvisko atvasinājumu *Māriņš,* bet *Andris* dažreiz tiek saukts par *Andreju*. Vārds *Rihards* dažreiz tiek aizstāts ar citu personvārdu *Ričards* un daudziem no tā izveidotiem variantiem: *Ričs, Riča, Ričis, Ričus, Ričš, Ričijs, Ričiņš, Ričulis, Ričuks*. Par cita vārda strupinājumiem arī tiek aizstāts *Kaspars*, kuru dažreiz mēdz nosaukt par vārda *Kazimirs* strupinājumu *Kazis* vai vārda *Kārlis* strupinājumu *Kaža*. Interesanta apmaiņa ir notikusi starp vārdiem *Jānis* un *Jēkabs*, jo vārdu *Jānis* mēdz tiek ar vārda *Jēkabs* hipokoristiku *Jēcis*, bet vārds *Jēkabs*, otrādi, ar vārda *Jānis* hipokoristiku *Janka*. Vārds *Gatis* arī tiek aizstāts ar vārda *Guntis* hipokoristiku *Gunča*. Dažreiz latviešu personvārdi tiek aizstāti ar vārdiem, kas tiek lietoti nevis latviešu, bet citās valodās. Vārda *Katrīna* vietā dažreiz tiek lietoti personvārdi *Karīna* un *Katlīna*, kas visticamāk nāk no angļu *Caitlin*. Vārds *Linda* tiek aizstāts ar angļu vārdu *Belinda,* bet vārds *Madara* ar angliskiem variantiem: vārda *Magdalene* hipokorismu *Maddie* vai vārda *Margaret* latviskotiem hipokorismiem *Mārdža, Mardža*. Vārds *Liene* dažreiz tiek aizstāts ar krievu personvārdu *Ļena* un dažādiem tā variantiem: *Ļenka, Ļenočka, Ļenčiks*, bet vārds *Zane* – ar franču personvārdu *Žane*, kas etimoloģiski ir radniecīgs latviešu vīriešu vārdam *Jānis*. Vīriešu vārdi arī tiek aizvietoti ar citiem vārdiem. Andris tiek aizvietots ar anģļu hipokorismu *Endijs*, personvārdu *Andrejs* un tā atvasinājumu *Andrejka*. Vārds *Artūrs* arī var tikt aizvietots ar angļu un skotu personvārdu *Arčibalds, Dāvis* ar vārdu *Deivid* vai *Deivids*, kurš arī tiek lietots angliski runājošās valstīs. *Gatis* vēl var būt aizvietots arī ar romāņu – spāņu, franču un itāļu – valodās lietotu vārdu

Gastons. Īpaši bagāta ir vārda *Reinis* aizvietošana. Šī vārda vietā var tikt lietots gan *Ray*, gan *Rei*, gan arī franču personvārds *Renē*.

3.4 Vārdu lietošanas tieksmes

Tālāk tiks apskatītas atbildes, uz šiem jautājumiem, kuri tika uzdoti anketā:

1) Kad jūs lietojat pamazināmo, mīlināmo personvārdu formu?
2) Kad īsināt personvārdus?
3) Kad vienus personvārdus aizvietojat ar citiem?

Visas saņemtās katra jautājuma atbildes tika sagrupētas pēc atbildē norādītājiem motīviem. Dažreiz motīvu grupu veidošana balstījās dažādos pētījumos. Piemēram, veidojot deminutīvu lietošanas situāciju grupas, tik ievērota to pētījušu zinātnieku rakstos un monogrāfijās norādīti galvenie motīvi. Mazliet serežģītāka situācija bija ar pārējiem diviem jautājumiem, kuri nekad nebija plašāk aprakstīti un izpētīti.

3.4.1 Deminutīvisko atvasinājumu lietošana

Par deminutīvu funkciju un to lietošanu latviešu atnroponīmikā ir rakstījuši daudzi pētnieki. Kvašīte un Maciene uzsver, ka perosnvārdu deminutīvi tiek lietoti trīs situācijās: 1) kad tiek izpausts pozitīvs viedoklis par personu, 2) kad tiek izpausts negatīvs viedoklis par personu, 3) kad tiek akcentētas cilvēka īpašības (jaunums, īsais augums u.tml.) (Kvašīte, Maciene, 260, 244-256). Rūķe-Draviņa arī uzsver, ka personvārdu deminutīvie piedēkļi var tikt izmantoti ne tikai runājot ar vai par bērniem un jaunākiem cilvēkiem, bet arī norādīt tuvas, mīļas attiecības ģimenes vai draugu lokā, dažādas sociālās situācijas. Atkarīgi no lietošanas situācijas, atvasinājumiem var būt arī pejoratīvā nokrāsa, izpaužot žēlošanu, nicināšanu (Rūķe-Draviņa, 1959, 55-56).

Vecums: kā novērojušas augstāk minētās pētnieces, ar deminutīviskajiem piedēkļiem atvasināti personvārdi tiek lietoti runājot ar vai par bērniem. Aptaujā tādu deminutīva lietošanas situāciju pieminēja 48 personas. Vēl 3 personas apgalvo, ka lieto pamazināmas-mīlināmas vārdu formas, runādami par vai ar jebkura vecuma par viņiem jaunāku cilvēku. Interesanti, ka pat 5 cilvēki attiecīgi lieto šīs personvārdu formas, runādami ar vai par cienījama vecuma personām.

Pozitīvas attiecības ar personu: viena no gausākajām deminutīvu motivācijas grupām ir pozitīvu uzskatu izpaušana. Lielākoties šis pozitīvais uzskats ir saistīts ar radniecību vai draudzību. Anketās tiek minēti draugi, ģimenes locekļi, sirdsdraugi, kolēģi un draugu loks. Vadoties pēc aptaujas rezultātiem, runādami ar/par tuviem un mīļiem cilvēkiem deminutīvus lieto 57 personas. Vēl 2 cilvēki apgalvoja, ka lieto deminutīvu, „ja cilvēks patīk".

Negatīva attieksme pret personu: Deminutīvajiem piedēkļiem dažreiz piemīt arī pejoratīvā nokrāsa. Ja cilvēks "ir kaitinošs", "nav pelnījis cieņu", "ir izdarījis kaut ko nepareizi" vai arī daudzos citos gadījumos, kad cilvēks saceļ nepatīkamas jūtas, tādi atvasinājumi tiek lietoti, lai izpaustu negatīvās emocijas. 8 cilvēki anketā apgalvoja, ka deminutīvu lieto runādami sarkastiski, bet 6 cilvēki izmanto deminutīvu, lai izpaustu pat nievājošu un nicinošu uzskatu par personu. 2 cilvēki apgalvoja, ka deminutīvu izmanto situācijās, kad runā ar cilvēku, kas ir "zemāks sasniegumos".

Sociālā situācija: Sociālā runāšanas situācija un nolūks var ietekmēt deminutīvu lietošanu. Tādās situācijās, pretēji nekā pirms tam aprakstītos gadījumos, deminutīvs neattiecas tieši uz konkrētu personas īpašību vai attieksmi pret personu, bet balstās runas situācijā, kas prasa cilvēku uzrunāt īpašā veidā. 10 cilvēku apgalvoja, ka lieto mazināmās, mīlināmas vārda formas, gribēdami pielabināties, bet 8 cilvēki deminutīvu lieto, gribēdami draudzīgi paķircināt. Tādā situācijā deminutīvs kļūst par sociālās spēles vai manipulācijas ieroci. Dažreiz deminutīvie atvasinājumi tiek izmantoti, vēloties pozitīvi noskaņot cilvēku, piem., 2 cilvēki apgalvo, ka lieto deminutīvus, izsakot cilvēkiem komplimentus, vēl 2 cilvēki uzrunā cilvēkus ar deminutīvu, lai viņus nomierinātu. 6 cilvēki apgalvo, ka lieto deminutīvus apsveikuma gadījumos.

Fizioloģiskās īpašības: 4 anketās tika apgalvots, ka deminutīvu lietošana attiecas uz īsiem, tieviem, "maza auguma" cilvēkiem.

Rakstura īpašības: Dažreiz deminutīvi tiek lietoti arī runājot ar pieaugušo, ja viņš izskatās ļoti naivs, šķīsts, nevainīgs, stulbs vai arī bērnišķīgs. Tādu deminutīvu lietošanas motivāciju norādīja 3 cilvēki.

Lietošanas apstākļi: Deminutīvi dažreiz tiek lietoti bez nekādas emocionālas nokrāsas. Viena no šādām situācijām ir tad, kad konkrētā cilvēku grupā ir divi vai vairāki vārda brāļi vai māsas. Šādos gadījumos deminutīvu lieto 3 cilvēki. Dažreiz deminutīvu lietošana ir tikai pieradums, ja kādā grupā nostiprinās ieradums saukt kādu deminutīvā. Šādu situāciju anketā aprakstīja 4 respondenti. Viena persona anketā apgalvoja, ka deminutīvu lieto, ja „nav zināma citāda forma".

Personvārda īpašības: Reizēm deminutīva lietošanu ietekmē arī deminutīvas formas labskanīgums vai vārda īsums. Tāda deminutīvu lietošanas motivācija anketās tika pieminēta 4 reizes.

Sarunas emocionālā nokrasa: Reizēm deminutīvs tiek lietots saistībā ar sarunas emocionālas nokrāsas veidošanu. Viena persona ankētā norādīja, ka lieto deminutīvu, jo tā ir „sirsnīgak" un „jautrāk". Vēl viens respondents izmanto deminutīvu, lai „sirsnīgak uzrunātu".

Citi iemesli: Viens respondents apgalvoja, ka tādu vārdu variantu izmanto, „ja pats cilvēks prasa". Vēl kāds apgalvoja, ka lieto deminutīvisko vārda formu „ja tas atbilst personībai".

6 cilvēki apgalvoja, ka nelieto deminutīvus, bet viens cilvēks – ka lieto vienmēr.

Tātad, blakus Rūķes-Draviņas, Macienes un Kvašītespieminētajiem deminutīvu lietošanas motīviem: cilvēka vecums, pozitīvs vai negatīvs uzskats un fizioloģiskās īpašības, ir arī ar pašu vārda valkātāju nesaistītie personvārda lietošanas motīvi, vārda lietošanas nianses.

3.4.2 Strupinājumu lietošana

Strupinājumu lietošanas sfēra ir sarunvaloda. Dažreiz tiek ievērots, ka vārdu strupināšana tiek saistīta ar cilvēku emocijām. Pārveidojot, saīsinot kādu personvārdu tam pašam vārdām tiek piešķirta savāda emocionāla nokrāsa, ekspresija (Sinkevičiūte, 2006, 21.–23.). Tieši strupinājumu lietošanas situācija latviešu antroponīmikā nav sīkāk pētīta un tāpēc nav pēc kā vadīties, veicot šo strupinājumu lietošanas pētījumu.

Visas iegūtās atbildes tika sašķirotas un sadalītas pēc strupinājumu lietošanas motīviem šādās grupās:

Personvārda īpašības: 38 intervējamie apgalvoja, ka lieto strupinājumu, ja personvārds ir pārak garš, „garāks par divām zilbēm“ vai „neērts uzrunāt“, „neērts latviskai mēlei“. 9 intervējamie apgalvoja, ka strupinājumus izmanto ikdienas saziņā, „ja bieži nākas uzrunāt“.

Attiecības ar personu: 44 intrevējamie apgalvoja, ka strupinājumu lieto, ja runā ar labi pazīstamu cilvēku un zina, ka viņš tādu vārda formu „neņems ļaunā“. Vārda strupinājums var tikt traktēts arī kā mīlvārdiņš, kurš tiek lietots „ar mīlinājumu“ tuvāku draugu, ģimenes locekļu lokā. Tādu motivāciju strupinājumu lietošanai sniedz 9 cilvēki.

Lietošanas apstākļi: Reizēm strupinājums ir traktējams kā iesauka, kura ģiminē, darugu lokā vai kādā citā kolektīva aizstāv oficiālo vārdu. 16 intervējamo apgalvoja, ka lieto strupinājumu, ja tas ir iegājis cilvēku lokā „tā pierasts no apkartējiem“. Vēl viens cilvēks apgalvoja, ka strupinājums tiek lietots runājot ar trešo personu.

Vārda īpašnieka uzskats: Lietot strupinājumu cilvēki iedrošinās, „ja pats cilvēks pret sevi to lieto“. Tā apgalvoja 3 intervējamieji. 9 intervējamieji lieto strupinājumu, ja pats „vārda vālkātājs ir mierā“. Vien intervējamais apgalvoja, ka lieto strupinājumus ieraduma dēļ.

Emocionālā nokrāsa: Līdzīgi kā deminutīvi, strupinājumi tiek lietoti arī tāpēc, lai radītu emocionālo sarunas nokrāsu. 9 respondenti apgalvoja, ka strupinājumu lieto, jo tā ir mīļāk, bet 2 – humora nolūkos, „ja gribas pavilkt uz zoba“. 3 respondenti apgalvoja, ka strupinājumu lieto, lai noniecinātu, nonievātu cilvēku, „lai nedaudz noniecinātu, izsmietu viņu vārdu“.

Sociālā situācija: Viens respondents apgalvoja, ka lieto strupinājumus dažādās sociālās situācijās: sniedzot „priekšlikumus, komplimentus, ierosinājumus“.

Vecums: 6 apgalvoja, ka strupinājumu lieto, aizstāvot bērna vārdu vai runājot ar mazu bērnu. Vēl viens apgalvoja, ka lieto strupinājumu, runādams tieši ar sava vecuma cilvēkiem.

12 respondenti apgalvoja, ka nekad nelieto strupinājumus, jo „respektē cilvēka īsto vārdu, lai cik garš un neērti izrunājams tas arī nebūtu“.

3.4.3 Personvārda aizvietošana ar citu personvārdu

Kad vienus personvārdus aizvietojat ar citiem? Uz šo jautājumu, kas tika uzdots anketā, viennozīmīgas atbildes nav. Šis jautājums vēl nav sagaidījis lielāku uzmanību un paši onomastiķi nav plašāk pētījuši šo sociālo parādību, tādēļ balstīties uz kādiem teorētiskiem avotiem nav iespējams. Līdz ar to absolūti zinātniski izpētīt anketās sniegtās atbildes diemžēl nav iespējams,

vienīgi kārtīgi apstrādāt, sašķirot saņemto statistiku un sniegt to papildinātu ar saviem personīgajiem novērojumiem.

Attiecības ar personu: Personvārda aizvietošana ar citiem parasti ir saistīta ar tuvām, īpaši neformālām, attiecībām. 10 intervējamo apgalvoja, ka mēdz aizvietot draugu personvārdus vai ka tā ir ierasta prakse viņu draugu lokā. 3 intervējamie apgalvoja, ka aizvieto vienu personvārdu ar citu, runādami ar „tuviem cilvēkiem" vai ģimenes lokā.

Emocionāla nokrāsa: Personvārdu aizvietošana var arī iedot noteiktu emocionālo nokrāsu sarunai. Bieži tāda personvārdu aizvietošana notiek pa jokam, jokojot. Tādu vārdu aizvietošanas motīvu uzrādīja 9 respondenti, vēl 2 aizvieto personvārdu ar citu, kad vēlas paķircināt. 1 intervējamais izcēla sarunas emocionālo fonu un apgalvoja, ka aizvieto vienu vārdu ar citu, kad vēlas izklausīties „stingrāk vai mīļāk" un vēl viena respondente pauž negatīvās emocijas ar vienu vārdu, bet, kad jūtas „dusmīga, aizkaitināta", izmanto citu. Vēl 2 cilvēki izceļ rotaļīguma momentu, „kad vienkārši gribas paspēlēties ar valodu".

Lietošanas apstākļi: Liela nozīme ir valodai, kurā notiek saruna. Kā apgalvoja 8 respondenti, viņi aizvieto vienu vārdu ar citu, runādami svešvalodās, „lai ārzemnieki labāk saprastu" un arī „lai nav mēle jālauza no vienas valodas uz otru un atpakaļ". Vārdu aizvietošanu var ietekmēt tādi sociālie lietošanas aspekti kā kādā cilvēku lokā pieņemta, visiem zināma iesauka vai arī vajadzība atšķirt kādu cilvēku no viņa vārda brāļa vai māsas kolektīvā. Šādās situācijās vārdu mēdz aizvietot attiecīgi 6 un 3 respondenti. Vēl pa vienam katra dzimuma respondentam apgalvoja, ka aizvieto citu vārdu, kad vārda vālkātāja nav blakus, tad „ja runā ar 3. cilvēku", vai arī tad, kad „tā uzsaukt ir ātrāk, vieglāk".

Vecums: Vienā anketā tika izcelts, ka vārda aizvietošana saistīta ar cilvēka vecumu: respondents apgalvoja, ka aizvieto, ja tas ir bērna vārds.

Personvārda īpašības: Pa vienam intervējamajam izcēla, ka aizvieto vārdu pret vieglāk izrunājamu vai labskanīgāku. Vēl divi cilvēki kā vārda aizvietošanas motīvu norāda personīgu uzskatu pret vārdu, „ja īstais vārds nepiestāv vai nepatīk".

Vārda īpašnieka uzskats: Dažreiz cilvēki ievēro arī paša vārda vālkātaja vēlmi un lieto citu vārdu, ja „pats cilvēks izmanto" vai „cilvēks akceptē". Tādus motīvus norādīja attiecīgi 5 un 4 respondenti.

32 atbildēja, ka tā nedara, bet 16 teica, ka nezina.

Secinājums

1. Šajā pētījumā tika atklātas plašas personvārdu formu variāciju iespējas. Vispopulārākais personvārdu pārveidošanas veids ir atvasināšana ar piedēkļiem. 65,1% no visu formu vārdiem ir deminutīvu atvasinājumi no nestrupinātas personvārda formas. Savā ziņā, 32,9% visu personvārdu formu ir strupinājumi. No tiem 35,4% ir nedeformēti un ar piedēkļiem neatvasināti strupinājumi, 27,5% nedeformēti un ar piedēkļiem atvasināti strupinājumi, 25% deformēti un ar piedēkļiem neatvasināti strupinājumi, 12,1% deformēti un ar piedēkļiem atvasināti strupinājumi. Tātad 39,6% no tiem tika atvasināti ar piedēkļiem (tas ir 13% no visiem vārda variantiem, kas tika pētīti). Tas norāda, ka latviešu sarunvalodā oficiālās vārdu formas visbiežāk tiek aizvietotas ar deminutīvu piedēkļu atvasinājumiem un vārdu strupinājumiem. Tas, ka ar piedēkļiem atvasināti personvārdu strupinājumi ir retāk sastopami nekā ar piedēkļiem neatvasinātie strupinājumi rāda, ka latviešu sarunvalodā ir tendence biežāk lietot neatvasinātus strupinājumus.

2. Lielākā daļa neoficiālajā valodā lietotu vārdu (kopā ir 78,1%) ir atvasināti ar piedēkļiem. Tas rāda, ka vārdu celma paplašināšana ar piedēkļiem ir raksturīga latviešu sarunvalodas vārdu lietošanai.

2.1. Tika ievērots, ka katrā deminutīvisko atvasinājumu grupā piedēkļu lietošanas tendences ir mazliet atšķirīgas. Nedeformētie personvārdi visbiežāk tika atvasināti ar piedēkļiem *-īt-* un *-iņ-*, kas savā ziņā ir produktīvākie literārās valodas piedēkļi, tomēr bija arī daudz atšķirību no literārās valodas normām, tiem piemīt lielāka piedēkļu un izskaņu variācija. Šīs grupas personvārdi tika atvasināti ar piedēkļiem, kas aizgūti no citām valodām. Tomēr starp deformētajiem personvārdiem visproduktīvākās bija literārajai valodai neraksturīgās izskaņas: *-čuks-, -ce/-cis, -čiks*. Starp nedeformētiem un ar piedēkļiem atvasinātiem strupinājumiem visproduktīvākie bija piedēkļi *-īt-* un *-iņš-*, bet starp deformētiem strupinājumiem *-uk-* *-īt-* un *-ij-*. Šie vērojumi par strupinātu un nestrupinātu personvārdu deminutīviem ļauj secināt, ka sarunvalodā deminutīvisko piedēkļu variācija ir lielāka nekā literārajā valodā.

2.2. Visos atvasinājumos ar deminutīviskajiem piedēkļiem tika novērota tendence atvasināt personvārdu ar galotnēm, kas neatbilst personvārda dzimtei. Starp deminutīviskajiem personvārdiem (gan strupinātiem, gan ne) 36,1% sieviešu personvārdu, kas tika atvasināti ar vīriešu dzimtes izskaņām, bet vīriešu personvārdu, kas būtu atvasināti ar sieviešu dzimtes

izsķanām, bija tikai 10%. Šī tendence īpaši spoži parādījās starp deformētiem personvārdiem, kur pat 61% sieviešu dzimtes personvārdu tika atvasināti ar vīriešu dzimtes izskaņām.

3. Vēl viena tendence, kas piemīt personvārdiem ir strupināšana. Kā novērojams pēc strupinājumu grupām, lielāka daļa visu strupinājumu ir neatvasināti ar piedēkļiem (60,4% strupinājumu). Visbiežāk tiek veidoti strupinājumi no nedeformētiem un ar piedēkļiem neatvasinātiem celmiem (27,5% strupinājumu). Tas rāda, ka latviešu sarunvalodā biežāk tiek lietoti strupinājumi, kas nav atvasināti ar piedēkļiem. Jāpiebilst, ka pastāv tendence biežāk strupināt vīriešu vārdus nekā sieviešu. Vīriešu vārdu strupinājumu ir 60,9%, bet sieviešu 39,1%.

4. Anketās sniegtās atbildes par deminutīvu un strupinājumu lietošanu un citu vārdu aizvietošanu atklāja kopīgu tendenci, ka vispopulārākais motīvs to lietošanai ir tuvas attiecības ar uzrunājamo personu (deminutīvu lietošanas situācijās 30,7%, strupinājumu lietošanas situācijās 32,5%, bet aizvietošanas – 12,3%). Deminutīvi tiek lietoti visbiežāk, tikai 3,1% respondentu apgalvoja, ka tos nelieto, strupinājumus nelieto 7,7% respondentu, bet personvārdus neaizvieto pat ceturdaļa, 25,5% respondentu. Vislielāko ietekmi personvārda varianta lietošanai dara attiecības ar cilvēku, kura vārds tiek lietots. Tas attiecas gan uz deminutīviem, gan uz strupinājumiem.

4 Avoti un literatūra

4.1 Avoti

1. *100 populārākie personvārdi Latvijā kopš 1918.* https://vardi.csb.gov.lv/?mainID=0&subID=0

2. *Personvārdu datu bāze* https://personvardi.pmlp.gov.lv/

4.2 Literatūra

(1) Ainiala T., Saarelma M., Sjöblom P. (2012). *Names in Focus: An Introduction to Finnish Onomastics*, Helsinki: Finnish Literature Society http://dx.doi.org/10.21435/sflin.17

(2)Balode L. (2016). Unofficial Urbanonyms of Latvia: Tendencies of Derivation. In C. Hough & D. Izdebska (Eds.), *Proceedings of the 25th International Congress of Onomastic Sciences Glasgow, 25-29 August 2014*. 69-79, Glasgow: University of Glasgow

(3)Balode L. (2018). Deminutīvi patstāvīgu personvārdu funkcijā. (S. Rapa Eds.) *Onomastica Lettica 5*, 195-209, Rīga: LU LVI.

(4)Balode L. (2018). Anthroponymic Nests in Latvian. (T. Ainiala & E. Aldrin & E. Györffy (Eds.), *Onomastica Uralica*, 65-79, Helsinki: University of Helsinki.
(5)Bušs O. (Eds.) (2013). *Latviešu valodas gramatika*. Rīga: *LU Latviešu valodas institūts*
(6)Ceplīte B., Ceplītis L (1997) *Latviešu valodas praktiskā gramatika.* Rīga: Zvaigzne ABC
(7)Endzelīns J. (1938). *Latviešu valodas skaņas un formas*. Rīga: Latvijas valsts izdevniecība
(8)Eņģele J. (1999). 1998. gadā Latvijā latviešu ģimenēs dzimušo bērnu vārdi, *Vārdadienu kalendārs. 2000.–2003*. 504-519. Rīga: Valsts valodas centrs
(9)Frīdenberga A. (2020). Reduplikācija Georga Manceļa sprediķu grāmatā (1654). (P. Vanags Eds.), *Baltu filoloģija XXIX (1)*, 19-40, Rīga: LU Latviešu valodas institūts Akadēmijas laukums, https://doi.org/10.22364/bf.29.1.02
(10) Macienė J., Kvašytė R. (2006). Lietuvių ir latvių kalbų deminutyvai kalbėjimo situacijose. *Lietuvių ir latvių gretinamosios stilistikos klausimai. Lietuviešu un latviešu sastatāmās stilistikas jautājumi*, 244-259, Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
(11)Ronneberger-Sibold E. (2015). Word-creation. (Mouton de G. Eds.) *Word-Formation, an international handbook of the languages of Europe*. 485-500, Berlin/Boston: Hubert & Co.
(12)Rozenbergs J. (1995). *Latviešu valodas stilistika*. Rīga: Zvaigzne ABC
(13)Rudzite M. (1964). *Latviešu dialektoloģija*. Rīgā: Latvijas valsts izdevnieciba.
(14)Rūķe-Draviņa V. (1959). *Diminutive im Lettischen*. Stockholms: Ohlsson.
(15)Savicienė I. (2006). Komunikacinė pragmatika ir kalbėjimo situacijos tikslas: deminutyvų vartojimo atvejis. A. Pupkis (Eds.) *Kalbos kultūra 2006*, 256-263, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
(16)Schweiger T. (2015). Reduplication. (Mouton de G. Eds.) *Word-Formation, an international handbook of the languages of Europe*. 467-484, Berlin/Boston: Hubert & Co.
(17)Siliņš K. (1990). *Latviešu personvārdu vārdnīca*. Rīga: Rīga Zinātne.
(18)Sinkevičiūtė D. (2006). *Lietuvių dvikamienių asmenvardžių trumpiniai ir jų kilmės pavardės*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
(19)Sinkevičiūtė D. (2020). Tendenzen von Bildung und Gebrauch der baltischen Vornamen mit dem Suffix -(i)ut- in Litauen. (Laimute Balode & Kristians Čīšangs & Christian Zschieschang & Kito Kśižank Eds.) O*nomastikas pētījumi* II / Onomastic Investigations II. Rīga: LU Latviešu valodas institūts

(20)Steinhauer A. (2015). Clipping. Mouton de G (Eds.), *Word-Formation, an international handbook of the languages of Europe*. 352-363, Berlin/Boston: Hubert & Co.
(21)Skujiņa V (Eds.) (2007). *Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca*. Rīga: LU Latviešu valodas institūts, Valsts valodas aģentūra.
(22)Urbanoviča I. (2014). Deminutīvu darināšana un lietvārdu deklinācijas. *Valoda: nozīme un forma 4*, 146-159. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
(23) https://tezaurs.lv/

5 Summary

This paper investigates the variants of 20th century 90s decade most popular Latvian personal names and the situations of their usage. To research the tendencies questionnaire method was applied. The aim of this research is to reveal what variants of personal names are used to replace official personal names and what are the situations when these variants are used. The empirics of this paper are Latvian personal names‘ deformed and not deformed stem diminutives, deformed and not deformed stem suffixed and not suffixed clippings, reduplicated clippings, foreign languages personal names and other personal names by which the official personal name could be replaced. 5626 variants of chosen personal names were received from 100 questionnaires that were sorted out to the groups mentioned before. Analysis was based on personal names endings, nature of stem deformation, variation of suffixes and structure of clippings stems. The motives of using diminutives, clippings or replacing one name with another were analyzed separately. It was revealed that in Latvian spoken language the most dominant personal names‘ variant is diminutive – 78,1% of all personal names (clipped or nor clipped) were extended with diminutive suffixes. However, among clippings non-suffixed type is dominating. Furthermore, the tendency of using personal names in different gender form was noticed, especially with women names – 36,1% female names variants are used in masculine gender form. This tendency is clearly weaker among men‘s names – just 10 % of those variants were in feminine forms. Contrary to standard language variants of personal names that are used in spoken language tend to have deformed stem. Deformation could be quantitative or qualitative. Analysis of usage motives showed that the main factor to use variant of a personal name is close personal relationship. The most often used forms are diminutives – 96,9 % of respondents claimed using them, a little bit less

respondents (92,3%) claimed that they are using clippings and 74,5% are replacing personal names with other native or foreign language personal names.

6 Santrauka

Šiame darbe yra tiriami populiarių XX a. paskutiniojo dešimtmečio latviškų asmenvardžių variantai bei jų vartojimo situacijos. Darbo metodas – anketavimas. Darbo tikslas yra ištirti kokiais asmenvardžių variantais yra pakeičiami oficialieji vardai ir kokiose situacijos jie yra vartojami. Darbo empirija yra latvių asmenvardžių deformuoto ir nedeformuoto kamieno deminutyvai, asmenvardžių galūnių variantai, deformuoto ir nedeformuoto kamieno priesaginiai ir nepriesaginiai trumpiniai, reduplikaciniai trumpiniai, užsienio kalbų asmenvardžiai ir kiti asmenvardžiai, kuriais keičiamas oficialus asmenvardis. Anketavimo būdu iš šimto anketų buvo gauta 5626 vardų variantai, kurie buvo suskirstyti į anksčiau nurodytas grupes. Tiraint buvo atsižvelgiama asmenvardžių baigmenis, kamieno deformacijos pobūdį, priesagų variaciją, taip pat į trumpinių kamieno struktūrą. Atskirai buvo išanalizuoti dažniausi deminutyvų, trumpinių ir vieno vardo keitimo kitu motyvai. Šiuo tyrimu buvo atskleista, kad latvių šnekamojoje kalboje labiausiai vyraujantis asmenvardžių variantas yra deminutyvas, 78,1% visų asmenvardžių, tiek netrumpintų, tiek trumpinių buvo praplėsti deminutyvinėmis priesagomis. Visgi tarp trumpinių vyrauja nepriesaginis tipas, 60,4%. Taip pat išryškėjo šnekamosios kalbos tendencija vartoti asmenvardžius su jų giminės neatitinkančia gimine. Ši tendencija yra ypač gaji tarp moterų asmenvardžių. Net 36,1% moteriškų asmenvardžių yra vartojami su vyriškos giminė galūne, bet tarp vyriškų asmenvardžių ši tendencija silpnesnė. Vos 10% vyrų vardų variantams buvo būdinga moteriška galūnė. Priešingai negu bendrinėje, latvių šnekamojoje kalboje vartojamiems asmenvardžiams taip pat yra būdinga kamieno deformacija, kuri gali būti tiek kvantitatyvinė tiek kvalitatyvinė. Vardų vartojimo motyvų analizė atskleidė, kad dažniausiais motyvas, nulemiantis vardo variantų vartojimą yra asmeninio santykio faktas. Dažniausiai yra vartojami deminutyvai, 96,9 % respondentų teigia juo vartojantys, šiek tiek mažiau, 92,3% respondentų teigė, kad vartoja trumpinius ir vos 74,5% vieną asmenvardį keičia kitu arba kitos kalbos asmenvardžiu.